

Saku Sonumid

Saku valla leht

FOOKUSES:

Millal vallavalitsusse pöörduda? Lk 2–3

Alates tänava jaanuarist on vallavalitsusel ka osa maavalitsuse ülesannetest

Saku vallajuhtide kõrgetasemeline kohtumine. Lk 7

Jaapani peaministri abikaasa kohtus oma Eesti visiidil ka Saku valla esindajatega

Saku alevikus algavad lõhkamised. Lk 15

Matusetoetus suureneb

Saku valla matusetoetus on alates 1. jaanuarist 2018 senise 160 euro asemel 250 eurot. Toetust makstakse isikule, kes korraldab rahvastiku-registri andmetel Saku vallas elanud inimese matused. Toetust võib taotleda 3 kuu jooksul alates surma registreerimisest. Avalduse vorm on leitav vallavalitsusest või Saku valla kodulehelt alajaotusest sotsiaal ja tervishoid.

Hädaabinumber **112**
(kiirabi, pääste, politsei)
Saku valla abitelefoni **1345**
Perearsti nõuandeliin **1220**
Piirkonnapolitseini **612 4686**
Vastuvõtuaeg N 10-12
Noorsoopolitseini **5855 7455**
Volitatud loomaarst **504 1060**

Milliste küsimustega vallavalitsusse pöörduda

Saku Vallavalitsuses töötab 46 inimest, osa neist võtab kodanikke vastu ja tegeleb nendega vahetult, teine osa otseselt kodanikega kokku ei puutu. Selles lehenumbris selgitame, milliste soovide, küsimuste, probleemide või muredega vallavalitsusse pöörduda.

Kantselei

Kantseleis võetakse vastu ja väljastatakse kirju ja dokumente; tehakse ja väljastatakse koopiaid ja väljavõtteid valla dokumentidest, ka valla arhiivis olevatest õigusaktidest.

Kantseleis saab registreerida surmi, sünide, elukohti, vallavalitsus annab välja rahvastikuregistri väljavõtteid.

Ajalehe toimetaja võtab vastu kaastöid ja tegeleb kojukande probleemidega (671 2425, ss@sakuvald.ee).

Avalike suhete spetsiaist uuendab valla kodulehte www.sakuvald.ee ja Facebooki lehte Saku Vallavalitsus ning võtab vastu Saku Sõnumitesse mõeldud kuulutused ja reklaami (671 2435, ss@sakuvald.ee).

Ehitus- ja planeerimisteenistus

Ehitus- ja planeerimisteenistuse peamiseks ülesanneteks on projekteerimis-, ehitus- ja planeerimisalase tegevuse korraldamine, kodanike sellealane nõustamine ja järelevalve; maakorraldustoimingute läbi viimise korraldamine ja kodanike sellealane nõustamine; kohanime ja aadresside määramise korraldamine; keskkonnavalise, sh jäätmetega seotud tegevuse ja järelevalve korraldamine.

Saku vallas on ehitus- ja planeerimisteenistuse aluseks Saku valla üldplaneering ning Saku aleviku ja lähiala üldplaneering <http://www.sakuvald.ee/uldplaneering>; detailplaneeringute kohta on võimalik infot saada Saku valla geoinfosüsteemi (Evald) kaudu <http://www.sakuvald.ee/geoinfosustem>.

Ehitus- ja planeerimisalased blanketid on kättesaadavad <http://www.sakuvald.ee/ehitusalsed-blanketid>. Projekteerimistingimuste, ehitusloa ja kasutusloa taotluste ning teatiste vormid esitatakse elektrooniliselt ehitisregistri www.ehr.ee kaudu, lubade menetlemine ja lubade väljastamine toimub samuti ehitisregistri kaudu. Riigilõivu tasumise kohta saab teavet <http://www.sakuvald.ee/riigiloivu-tasumine>.

Infot puurkaevude ja salvkaevude rajamise kohta saab <http://www.sakuvald.ee/puuraugud-ja-puurkaevud> ja omapuhasti rajamise kohta <http://www.sakuvald.ee/omapuhasti-rajamine>.

Kasutulosa taotluste ja kasutusteatiste

esitamise kohta on info kättesaadav <http://www.sakuvald.ee/kasutusload-ja-kasutusteatisted>.

Jäätmealane info on kajastatud <http://www.sakuvald.ee/jaatmemajandus>.

Täiendava info saamiseks on alati võimalik pöörduda ehitus- ja planeerimisteenistuse vastavate ametnike poole. Projekteerimistingimuste koostamisega tegeleb vallavalitsuse **arhitekt**, ehitus- ja kasutuslubade ning teatiste menetlemisega **ehitusspetsialistid**, detailplaneeringute osas saab infot **planeeringuspetsialistilt**, puuraukude ja omapuhastite rajamise osas nõustab **keskkonnaspetsialist**. Omavoliselt ladestatud prügiühnikut märgates teavitage **keskkonnakaitse inspektorit**. Kui soovite kinnistuid jagada, liita, kinnistu piire muuta, kinnistule nime või aadressi panna, pöörduge **maakorraldusspetsialisti** poole.

Majandusteenistus

Vallaaednik Joel Villem (6712436, joel.villem@sakuvald.ee) väljastab tiheasustusalade raielubasid, tegeleb haljasalade korraldusega, korraldab hulkuvate loomade püüdmist, koordineerib majahoidjate tegevust valla kinnistutel.

Vallamajanduse inseneri August Alberti (6712407, august.albert@sakuvald.ee) poole tuleks pöörduda teede- ja tänavate korralduse ja -ehitamist ning liiklusohutust ja -korraldust puudutavate muredega. Lisaks väljastab ta kaeve- ja liiklemislubasid.

Taristuinsener Toivo Alasoo (6712410, toivo.alasoo@sakuvald.ee) tegeleb tänavavalgustusega seotud küsimustega, kooskõlastab kommunikatsioonid ja trassid. Tema poole tuleks pöörduda ka neil, kes soovivad korraldada avalikke üritusi. Lisaks väljastab ta kaeve- ja liiklemislubasid.

Majandusteenistuse juhi Virko Kolksi (tel 6712406, virko.kolks@sakuvald.ee) poole tuleks pöörduda neil, kes soovivad reklaame paigaldada, samuti neil, kellel on vallasisesel ühistranspordiga seotud muresid. Majandusteenistuse juht tegeleb vallas munitsipaaltegevusega ja korraldab erinevaid hankeid, ka nende valdkondadega seotud muredega tuleks pöörduda tema poole.

Haldusspetsialistid Marko Kibuspuu (6712406, marko.kibuspuu@sakuvald.ee), Rain Oksaar (6719235, rain.oksaar@sakuvald.ee) ja Juta Tärvis (6728720, juta.tarvis@sakuvald.ee) korraldavad mänguväljakute hooldamist, nende poole tuleks pöörduda ka vallavalitsuse ja -hallatavate

asutuste haldusmajanduse korraldamist, valla elamufondi haldust, valla haridusasutuste ja Saku Päevakeskuse toitlustamist puudutavate küsimustega.

Sotsiaalhoolekandeteenistus

Sotsiaalhoolekandeteenistuse poole tuleks pöörduda, kui on vaja sotsiaalnõustamist. Ametnikud tegelevad ka sotsiaaltoetuste ja sotsiaalteenuste määramisega.

Sissetulekust mittesõltuvalt saab taotleda sünnitoetust; matusetootust; kolme- ja enamalapselise pere koolitoetust; eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetust.

Madala sissetulekuga pered saavad taotleda toimetulekutoetust; koolitoetust; kooli, lasteaia või lapsehoiu toiduraha ning lasteaia või lapsehoiu kohatasu katmise toetust; õpilase vaba aja tegevuse kulude katmise toetust; koolisõidu toetust; eluasemekulude katmise toetust, sh õpilaskodu kulude katmist; hoolekandetasutuses üllapidamiskulude katmise toetust ning lisaks muudel põhjendatud juhtumitel makstavat toetust.

Puudega lapse puhul saab taotleda puudega lapse kooli, lasteaia või lapsehoiu toiduraha ning lasteaia või lapsehoiu kohatasu katmise toetust; vaba aja tegevuse kulude katmise toetust; ravimite, meditsiiniseadmete ostmise või rentimise, tasulise ravi või teenuse ning tervist taastava tegevuse kulude katmise toetust; haridusasutusse sõitmise toetust; hooldajatoetust.

Puudega või töövõime kaotusega täisealine isik saab paremaks toimetulekuks taotleda ravimite, meditsiiniseadmete ostmise või rentimise, tasulise ravi või teenuse ning tervist taastava tegevuse kulude katmise toetust; puudega isiku haridusasutusse sõidu toetust; puudega isiku hooldajatoetust.

Hinnatud vajaduse korral saab taotleda järgnevalt toodud valla poolt osutatavaid sotsiaalteenuseid: koduteenust, tugisikut, täisealise isiku hooldust, isikliku abistaja teenust, sotsiaaltransporti, eluruumi tagamist, väljaspool kodu osutatavat üldhooldusteenust, raske- või sügava puudega lapse lapsehoiuteenust, turvakodu- ja varjupaigateenust, võlanõustamist, invaparkimiskaardi väljastamist.

Sotsiaalhoolekandeteenistuse töötajad tegelevad erivajadustega laste ja täiskasvanute hoolekande korraldamise ja eestkostes seadmisega. **Lastekaitse spetsialistid** aitavad abivajavaid lapsi, nõustavad peresid, osalevad lapsi puudutavate vaidluste lahendamisel.

Arendusspetsialist nõustab valla eelarvest mittetulundusliku tegevuse ja hajaasutuse programmi projektitoetuste taotlejaid.

Kultuuri-, spordi- ja noorsootööspsialist annab ringide ja trennide kohta nõu.

Hariduse peaspetsialist nõustab lapsevanemaid lasteaiakohtade osas ja juhul, kui lasteaias kohti hetkel pole, lapsehoiukohtade osas, aitab vanematel valla koostööpartnerite juures lapsehoiukohta taotleda ja vastava lepingu sõlmida. Ta tegeleb koolikohtadega, haridusküsimustega üldiselt, sh erivajadustega laste õppega seonduvaga, vajadusel lahendab mureküsimusi.

Vallavalitsuse töötajad võtavad vastu esmaspäeva hommikul ja kolmapäeval, täpsed kontaktid ja vastuvõtuajad on kättesaadavad valla kodulehel aadressil <http://www.sakuvald.ee/kontaktid2>.

INNA MIKLI

Maavalitsuste ülesannete uued täitjad

Maavalitsused lõpetasid 1. jaanuarist 2018 tegevuse. Alljärgnevalt ülevaade, kes millist maavalitsuste senist ülesannet täitab.

Rahvastikutoimingud

Sünni ja surma registreerimine, abielu sõlmimine ja lahutamine, nime muutmine, soo muutmise andmete registreerimine, isikukoodi andmine andmekogusse kandmiseks ning Euroopa Liidu, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi ja Šveitsi kodanikule elukoha esmakordsel registreerimisel Eestis, elukoha registreerimine, hilisema isaduse omaksvõtu registreerimine, rahvastikuregistri väljavõtte ja perekonnaseisutõendi väljastamine (sh abieluvõime tõend), Eesti ja välisriigi perekonnaseisudokumendilt, kohtu- ja rahvusvahelise kaitse andmise otsuselt andmete rahvastikuregistrisse sisestamine; õigustatud huvi korral rahvastikuregistrist andmete väljastamine; rahvastikuregistri andmete parandamine ja muutmine – toiminguid teeb Harjumaal Tallinna Perekonnaseisusamet.

Rahvastikuregistri kvaliteeditööde korraldamine, haldusjärelevalve, kannete kogumine ja arhiveerimine, registripõhise rahvaloenduse raames toimuv andmesisestus, perekonnaseisusametnike koolituse ja eksami läbiviimine ning perekonnaseisusametniku õiguse andmine – Siseministeerium, 612 5008, info@siseministeerium.ee.

Maa järelmaksunõuete haldamine,

sh lapse sünniga seotud soodustuste määramine; hüpoteegiga koormatud kinnistutel raie teostamiseks loa andmine; kinnistujagamiseks loa andmine; hüpoteegi kustutamised, loovutamised ja vähendamised – Riigi Tugiteenuste Keskus, Tarvo Nurgamaa 663 1859, tarvo.nurgamaa@rtk.ee.

Maareformi ja maatoimingud: Maa erastamise, munitsipaalomandisse andmise, riigi omandisse jätmise; riigimaa kasutusvaldusesse andmise ja riigimaale kasutusvalduse seadmise ning kasutusvaldusesse antud maa omandamisega; reformimata riigimaa ajutise valitsemisega; riigimaale hoonestusõiguse seadmisega seotud toimingud – Maa-amet, Maire Salu 675 0877, maire.salu@maaamet.ee; Tiina Vooro 665 0762, tiina.vooro@maaamet.ee; Mai Lind 665 0771 mai.lind@maaamet.ee.

Maakonna bussitranspordi korraldus – Harjumaal MTÜ Harjumaal Ühistranspordikeskus;

järelevalve ja piletikontroll – Maanteeamet, Ahto Pahk, 5199 0917, ahto.pahk@mnt.ee.

Siseriiklik laeva- ja lennuliinide korraldus – Maanteeamet, Mika Männik, 636 1119, mika.mannik@mnt.ee.

Sotsiaalvaldkonna ülesanded: sotsiaalvaldkonna riiklike tegevuslubade väljastamine, järelevalve ning statistiliste andmete kogumine – Sotsiaalkindlustusamet (edaspidi SKA), 612 1360, info@sotsiaalkindlustusamet.ee;

asendus- ja järelhooldusteenuse (varasem asenduskoduteenus) rahastamine ja teenuse lepingute sõlmimine – vallavalitsus, toeks SKA lastekaitse osakond;

alaealiste õigusrikkujatega seotud tegevused – vallavalitsus, toeks SKA lastekaitse osakond.

Haridusvaldkonna ülesanded: õppeasutuste järelevalve – Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi HTM), 735 0222, hm@hm.ee;

nõustamiskomisjoni töö – SA Innove, 735 0500, innove@innove.ee;

õpilase riiklikult toetatavale õpilaskodu kohale vastuvõtmine – HTM, 735 0222, hm@hm.ee;

lõpudokumentide plankide ja medalite haldamine – SA Innove, Maarja-Liisa Kütt, 735 0525, maarja-liisa.kytt@innove.ee;

rahvusvaheliste haridusuuringute, riiklike tasemetööde ja eksamite ettevalmistamine ja läbiviimine – SA Innove, Aimi Püüa 735 0620, aimi.pyya@innove.ee; Rain

Sannik 735 0560, rain.sannik@innove.ee; maakonna haridusüritused – Harjumaal Omavalitsuste Liit (edaspidi HOL).

Maakonna arengu kavandamine, sh maakonna arengustrategia koostamine, turvalisuse nõukogude koordineerimine, tervisedendus ja maakonna kultuurikorraldus – HOL.

Siseriiklike regionaalarengu programmide korraldamine:

regionaalsete investeeringutoetuste programm – Rahandusministeerium, Kaire Ööbik 611 3098, Kaie.Oobik@fin.ee;

kohaliku omalgatuse programm – HOL;

hajaasutuse programm – vallavalitsus.

Kohaliku omavalitsuse üksuse haldusaktide järelevalve - Justiitsministeerium, Iivika Sale, iivika.sale@just.ee.

Maakonnaplaneeringu ja maakonna teemaplaneeringute koostamine, järelevalve üld- ja detailplaneeringute üle; kohalike omavalitsuste nõustamine, haldus- ja asustusüksuse piiride muutmise korraldamine; kohalike omavalitsuste üle järelevalve tegemine vara tagastamise ja kompenseerimise valdkonnas – Rahandusministeerium, Väino Tõemets 611 3075, Vaino.Toemets@fin.ee.

Noorsootöö ülesanded – Eesti Noorsootöö Keskus, Edgar Schlummer 735 0399 edgar.schlummer@entk.ee.

Maakonnaraamatukogude järelevalve – Kultuuriministeerium, 628 2244.

Valimiste korraldamine – Riigi valimisteenistus, Priit Vinkel 631 6548, Priit.Vinkel@valimised.ee.

Liikmeõiguste teostamine maaparandusühistutes–Keskkonnaministeerium, Eike Pärnamägi 626 0706, eike.parnamagi@envir.ee; Maa-amet, Tiina Vooro 665 0762, tiina.vooro@maaamet.ee.

Karantiini kehtestamine ja lõpetamine ning taudipunkti ümber ohustatud ja järelevalvetsooni kehtestamine - Veterinaar- ja Toiduamet, 6051710, vet@vet.agri.ee.

Põllumajandus- ja metsamaad sisaldiva kinnisasja omandamine kolmanda riigi isiku poolt – vallavalitsus.

Lisainfo: Rahandusministeerium, Mart Uusjärv 6113081, mart.uusjarv@fin.ee

Lugupeetud kaasteelised!

Rõõm on soovida teile uut 2018. ja peatselt algavat kollase koera aastat! Sel korral on mul au sõna võtta uues ametis, volikogu esimehena, sest teie andsite mulle selleks võimaluse tugeva toetusega valimistel. Aitäh! Valimised on selleks korraks mõõdanik ning uus tavapärastest erinevatel põhimõtetel kokku pandud vallavalitsus on aasta algusest tööga alustanud.

Käesolev aasta on märgiline kõigile eestlastele, meie riik tähistab oma esimest suurt ja väärikat juubelit. Eelmise aasta lõpus saime põhijanaabritele õnnitlused edastada ning nüüd on meie kord neid uhkelt vastu võtta!

Natukene võime ju eestlastele tavapärastelt kurta, et meie 100 pole ju päris, vahepeal oli hulk okupatsiooniaastaid, kuid eestlase hing uskus ja vabadus saabus! Meie tänasele nooremale põlvkonnale on vabadus ja maailmakodanikuks olemine nii iseenesestmõistetav, et elu muudel tingimustel ei kujutata ette. Internet on inimõigus ning sõda ja nalg leiavad aset kusagil kaugel, kus meid ei ole.

Ma usun, et praegusel külmal aastaajal on mäletajatel hea võimalus meenutada ja oma järeltulijatele riigi sünnipäeva pidustusi vaadates rääkida, mis meie riigi ja rahva vabaduse sädeme elus hoidis. Loodan siiralt, et üks ühine võimalus selleks on 24. veebruari päikesetõusul vallamaja ees lippu heisates ning Eesti riigi hümmi lauldes!

Meie rahva kestmise ja iseseisvuse vundamendiks on olnud läbi aegade usk haridusse ja haritusse. See teadmine on juurdunud meie sisemusse põlvkondade jooksul ning tänase volikogu esimeseks prioriteediks on korraldada, et Saku vallas oleks võimalik anda meie lastele hea haridus.

Me oleme õnnelik vald, sest meil on jätkuvalt lapsi, kelle kodu on siin ja kellel on tahe koguda teadmisi Saku koolides. Muret teeb tänase Saku koolihoone ruumikitsikus ning selle probleemi lahendamiseks on juba eelmine volikogu koosseis võtnud vastu otsuse viia kooli gümnaasiumiosa tänasesse Saku Valla Majja, aadressile

Teaduse 1.

Selle väärrika hoone renoveerimise järgselt leiavad seal püsiva kodu gümnaasium, raamatukogu ja huvikeskus. Hoones säilivad nii esindussaal kui ka III korrusel paiknev peeglisaal. Seda kõike eesmärgiga võtta hoone kasutusele 01.09.2019. Seega jääb meile alles Valla Maja kui esindushoone ning kogukonnal on piisavalt põhjust ka edaspidi selle hoone treppe kulutada.

Hariduse andmisel ei ole koolipidaja ainus ülesanne ehitada uusi maju, vaid me peame andma oma panuse ka sellesse, et meie lapsi juhendavad õpetajad teeksid oma tööd rõõmuga ja rahulolevalt. Head lapsevanemad, toetage oma laste õpetajaid hea sõnaga ning nendega koostööd tehes. Uskuge, see loeb neile palju. Ma olen kindel, et volikogul on piisavalt poliitilist tahet väärtustada meie inimesi, kes igapäevaselt panustavad Saku valla arengusse.

Käesoleva aasta järgmiseks kaheks suureks väljakutseks on meie uue tervisekeskuse rajamine ning vallavalitsusele tööruumide leidmine. Tervisekeskuse puhul on planeeringud valmis ja algab projekteerimine. Vallavalitsuse tööruumide osas on parim lahendus veel lõplikult leidmata, kuid sellega tegeletakse intensiivselt. Usun, et õige teadmine saabub pea.

Lõpliku otsuse ÜVK rajamise osas saime teada möödunud aasta lõpus ning nüüd võime hetke rahulikumalt hingata – saime kogu projekti rahastava otsuse meie vastuvõetavatel tingimustel. Loodame, et Saku Maja korraldatavad hanked õnnestuvad ning rasketehnika on peatselt töös.

Torude projekti realiseerimine annab meile lisaks hea võimaluse mõistlike kuludega korrastada valla teedevõrku, mille alla suur osa rajatavatest torukilomeetritest paigaldatakse. Sellised mastaapsed ettevõtmised tekitavad tööde teostamise perioodil üksjagu ebamugavusi, kuid hea tulemuse nimel proovime neist üle olla.

Taristu projektidest ootame pikisilmi peatselt avanevat nn valgustuse meedet. Kui meil õnnestub seal edukalt esineda, muutub järgmise kahe aasta jooksul suur

Tiit Vahenõmm valiti Saku vallavolikogu esimeheks 26. oktoobril 2017.

Foto: SS

osa tuhmidest ja kollakatest lampidest säravvalgeks, et saaksime ohutult kodukohas liikuda.

Aasta alguses oli meil võimalus kohtuda Jaapani peaministri abikaasa proua Akie Abega. Vestluse käigus kirjeldasime lähemalt meie häid suhteid Jaapani Sakuga ning käivitunud noortevahetust. Proua Abe tunnustas meid, et sõprus ei ole jäänud ainult ametnike tasandile, vaid sedavõrd eksootiliselt suhtesse on kaasatud noored, kultuur, sport, et me oleme omamoodi sõnumivijad kahe riigi arenevates suhetes. Olen kindel, et sellest on meie noortele kasu nende maailmavaate avardamisel ning ka tõusva päikese maa turist leiab tee Saku valda, uudistamaks, kuidas sõpradel läheb.

Soovin kõigile edukat ja töist aastat ning luban omalt poolt seista koos volikoguga Saku valla arengu eest!

TIIT VAHENÕMM
volikogu esimees

Mida teha, kui leht postkasti ei jõua

Hea lugeja, kui Sinu, Su naabri või tuttava postkasti jääb millegipärast Saku Sõnumite number tulemata, saada e-kiri aadressile ss@sakuvald.ee või helista telefonil 671 2425. Võtame Eesti Postiga ühendust ja leht tuleb järgmisel päeval. Kui helistada-kirjutada kuidagi ei saa, küsi lehenumbrit Saku raamatukogust – seal on mõni eksemplar varuks.

Saku vallas elab 9864 inimest

Rahvastikuregistri andmetel elas 1. jaanuaril 2018 Saku vallas 9864 inimest – 4950 meest ja 4914 naist. Seega eesmärgiks seatud 10 000 elanikku veel ei ole. Kuid vallavalitsuse üleskutse oma elukoht ka ametlikult Sakku registreerida leidis heakskiidu: rahvastikuregistri andmetel lisandus 2017. aastal valda 273 uut asukat. Eelnevatel aastatel on juurdekasv olnud väiksem: 2016. aastal 208, 2015. aastal 100, 2014. aastal 82, 2013. aastal vaid 15, 2012. aastal 100 inimest. 2017. aastal sündis 116 last, valda elama saabus 603 isikut ehk uusi inimesi on kokku 719. Vald jäi ilma 446 elanikust: neist 57 surid ja 389 lahkusid mujale elama. Vallasiseselt vahetas elukohta 218 inimest.

Aasta jooksul sündinud titasid on vallas 128, neist 74 poissi ja 54 tüdrukut. See arv on väiksem, kui eelnenud aastal – 2016. aastal sündinuid lapsi on 165, 2015. aastal sündinuid 129, 2014. aastal sündinuid 149, 2013. aastal sündinuid 156. Alla aastaseid lapsi on kõige enam Sakus – 49 (32 poissi 17 tüdrukut). Metsanurmes on 11, Kiisal, Roobukal ja Üksnurmes igapähe 9, Tõdval ja Tănassilmas kummaski 6 titat. Kuni 6-aastaseid lapsi elab vallas 1017, neist 564 on poisid ja 453 tüdrukud.

Alaelastici ehk neid, kes 31. detsembril 2017 olid 17aastased või nooremad, on kokku 2711. Kõige enam elab vallas 2010. aastal sündinuid ehk lapsi, kes 31. detsembril 2017 olid 7aastased – 199. Täiskasvanud elanike hulgas on kõige enam 1979. ja 1976. aastal sündinud inimesi – 186, nende seas mehi ja naisi vastavalt 86/100 ja 92/94. 1975. aastal sündinuid on 185 (85/100) ja 1977. aastal sündinuid 184 (99/85).

Neid vallaelanikke, kes 31. detsembril 2017 olid 90aastased või vanemad, oli kokku 44, nende hulgas on 8 meest ja 36 naist. Valla vanim mees on sündinud 1922. aastal, ta elab Metsanurme külas. Kõige vanemad naised, ühtlasi kõige vanemad vallaelanikud, on sündinud aastal 1919, nad mõlemad elavad Saku alevikus.

Saku alevik oma 4549 elanikuga (2196/2353) on valla suurim asula. Järgnevad Kiisa

663 (322/341), Metsanurme 648 (344/304) ja Üksnurme küla 633 (340/293) inimesega. Kõige väiksemad on Tammejärve ja Sookaera-Metsanurga külad, kus elanikke on vastavalt 15 (7/8) ja 17 (7/10).

Viimase aasta jooksul on vallaelanike arv kasvanud 273 ehk 153 mehe ja 120 naise võrra. Saku alevikku lisandus 59, Üksnurmesse 55, Juulikule 31, Metsanurmesse 29, Tănassilma 23, Jälgimäele 17, Kasemetsa ja Kiisale mõlemasse 16 ja Tõdvale 15 inimest. Kurtnas vähenes elanike hulk 10 ja Tagadis 7 inimese võrra.

Viimase 10 aastaga ehk võrreldes 1. jaanuariga 2008 on elanike hulk suurenenud 1441 võrra. Selle ajaga on kõige enam kasvanud Metsanurme küla – 358 elaniku võrra. Üksnurmele on lisandunud 258, Roobukale 196, Tănassilmale 186, Juulikule 147, Kasemetsa 135 inimest. Protsentuaalselt on rohkem kasvanud väiksemad külad – Sookaera-Metsanurga 243% ja Tammejärve 250% – ning suurematest küladest Tănassilma 266%, Metsanurme 223% ja Saus-

tinõmme 218%. 10 aasta jooksul jäi Saku alevik 163 elaniku võrra väiksemaks. Kurtnas vähenes inimeste arv 30 ja Männikul 26 võrra.

INNA MIKLI

Mittetulundusliku tegevuse toetusi saab taotleda 1. veebruarini

1. veebruar on MTT projekti- ja tegevustoetuse taotluste esitamise tähtaeg.

Projektitoetust saavad taotleda Saku vallas tegutsevad MTÜd, seltsingud, sihtasutused ja üksikisikud. Projekti tegevused peavad olema suunatud Saku valla elanikele elukeskkonna, turvalisuse, keskkonnakaitse, spordi, noorsootöö, kultuuri, hariduse, sotsiaaltöö, tervise ja külaliikumise edendamiseks.

Tegevustoetust saavad taotleda Saku vallas tegutsevad MTÜd, kelle põhikirjaline eesmärk on aleviku või külaliikumise arendamine, ning Saku Vallavolikogu

otsusega spordiklubid Saku Sporting, Saku Korvpalliklubi, Tantsuklubi Danceland ja seltsing Kiisa-Kurtna-Tagadi-Roobuka pensionäride ühendus, seltsing Kajamaa piirkonna külade pensionäride ühendus Meelespea, seltsing Saku pensionäride ühendus Elukaar, MTÜ Saku Diabeetikute Selts, MTÜ Saku Valla Invaühing ja Saku Valla Lasterikaste Perede Ühendus.

Toetuse andmise kord ja taotlusvormid asuvad valla kodulehel www.sakuvald.ee/et/asjaajamisjuhised-ja-blanketid. Taotlus tuleb esitada vastaval vormil allkirjastatult ja tähtaegselt kas:

- 1) valla e-postile saku@sakuvald.ee;
- 2) tuua käsipostiga valla kantseleisse aadressile Teaduse 1, Saku vald või
- 3) saata postiga aadressile Saku Vallavalitsus, Teaduse 1, Saku vald 75501, Harjumaa.

Projektitaotluste koostamise, menetlemise, raha eraldamise ja aruandlusega seotud küsimuste korral vastab arendusspetsialist Hele-Mall Kink telefonil 671 2405 või e-aadressil helemall.kink@sakuvald.ee.

HELE-MALL KINK
Arendusspetsialist

Uue vallavalitsuse liikmed

Tanel Ots
abivallavanem
palgaline vallavalitsuse liige
(valimisliit Väikelinn)

Olen põline harjukas – kõik mu neli vanavanemat on pärit Keila, Hageri, Jüri ja Jõelähtme kihelkondadest. Minu jaoks tähtsad paigad on olnud vahetult Saku valla lähiumbruses. Lapsepõlv möödus Tallinna ja Saku valla piiril Raudalu metsade keskel, hulk kooliaastaid Kiilis, lapsepõlve suvine mängumaa oli vanavanemate kodus Kernu vallas Ruilas ja esimene pereelukümnend möödus Kohila vallas. Ligi kakskümmend

aastat tagasi algas oma kodu rajamine Saku vallas Sookaera-Metsanurga külas.

Kõrghariduse omandasin teoloogias. Kuulun sellesse lendu, kes 1991–1992 keskkooli lõpetades massiliselt usuteadust õppima asus. Nii peame ühe kuu sees sünnipäeva toonaste teoloogidega, nagu tänane Postimehe peatoimetaja Lauri Hussar ja peapiiskop Urmas Viilma. Kooli ajal tegelesin päris palju muusikaga, olen laulnud mitmes kooris ja mänginud orkestrites puhkpilli. Muusikakooli lõpetasin trompeti erialal. Side spordiga tähendas pidevat kooli esindamist kergejõustikualadel, kuid eeldused selleks tulid pigem alates lapsepõlvest saadud arvestatavast füüsilise töö koormusest, mitte süstemaatilistest treeningutest.

Esimene amet, kui nii võib öelda, sai selgeks juba lapsepõlves. Otse meistritl ehk isalt õpitud pottsepaoskused andsid leiba ja iseseisvust juba gümnaasiumi ajal. Ehitustöö on mind alati lummanud kui looming. Olen ehitanud üksi või teistega koos päris mitu maja, kus olen ise saanud teha kogu tööderingi alates projekteerimisest kuni viimase elektrikistiku ühendamiseni.

Kogu töömeheena olen muude ametite

kõrval alati teeninud ka preestrina. Alustasin Hageri kirikus ja nüüd olen olnud juba 20 aastat Jüri luterlikus kirikus. Selle aja sees oli 12 aastat Tallinna Diakooniahaiglas hingedehoidja tööd, mis tähendas kahel päeval nädalas surijatega vestlemist. Seda tööd pean kõigist oma ametitest kõige ilusamaks ja sügavamaks. Olen ka Kaitseliidu reservohvitser ja Harju Maleva kaplan.

Sakuga olen olnud aktiivsemalt seotud alates aastast 1995. Ka meie pere viis last on kõik õppinud Saku valla lasteaeajades ja koolis. 2010. aastal asusin asendusliikmena tööle Saku Vallavolikogusse ja 2013–2017 olin vallavolikogu esimees. Kümmeaastane olin seotud Nabala Keskkonnakaitse Ühingu juhtimisega, mille asutasime 2004. aastal suuresti Saku valla külaseltside eestvõttel. Alates 2013. aasta suvest olen tegeksenud kodanikeühenduse Avalikult Rail Balticust ühe eestkõnelejana. Olin Saku Priitahtlike Pritsimeeste Seltsi asutamise juures ja kuulun täna seltsi juhatusse.

Abivallavanemana aitan edendada ehitus- ja planeerimisvaldkonda ning valla uue üldplaneeringu koostamist ÜVK, teisalt ka sotsiaal-, kultuuri- ning külaelualdkonda.

Kalle Pungas
mittepalgaline vallavalitsuse liige
(valimisliit Kodu)

Sündisin ja kasvasin Kiviõlis. Pärast keskkooli lõpetamist asusin Tartu Ülikooli bioloogia-geograafiateaduskonnas biogeograafiat õppima, lõpetasin 1991. Aastal 1996 jätkasin inimgeograafia alal õpinguid magistrantuuris, uurimistöö kirjutasin transpordi keskkonnamõjust ja selle hindamisest, kraadi kaitsesin Tartu Ülikoolis aastal 1999.

Olen töötanud Saku Gümnaasiumi õpetajana, olnud tegev eraettevõtluses ning tegelenud Keskkonnaministeeriumis ja teistes riigiasutustes erinevate rahvusvaheliste transpordi-, planeerimis- ja

keskkonnavaldkonna projektidega. Aastatel 2000–2003 ning 2005–2009 olin Sakus abivallavanem, tegelesin ennekõike üldplaneeringu ja erinevate projektidega, näiteks Saku aleviku ja lähiala ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni projektiga. Aastast 2010 olen töötanud Saue vallavalitsuses, alguses ehitus-, planeerimise ja maaosakonna juhatajana, aastast 2014 abivallavanemana.

Olen abielus, mul on neli täiskasvanud last. Vabal ajal tegelen mägimatkamise ja maastikurattasõiduga, armastan lugeda ja uurida keskkonna, majanduse ja rahvastikuga seotud informatsiooni.

Arvo Pärniste
mittepalgaline vallavalitsuse liige
(Eesti Reformierakond)

Olen sündinud ja kasvanud Harjumaal Padise (tänapäeval Lääne-Harju) vallas. Õppisin Järeda tehnikumis agronoomiat ja Eesti Põllumajanduse Akadeemias (tänapäeval Eesti Maaülikoolis) põllumajanduse mehhaniseerimist.

Saku valda asusin elama aastal 1981. Töötasin Kurtna Linnukasvatuse Katsejaamas erinevatel ametikohtadel, viimati direktori asetäitjana tootmisalal.

Valla tegemistega olen seotud aastast 1992, ajast, kui Saku vald omavalitsusüksusena taastati. Aastal 1993 valiti mind vallavanemaks. Vallavanemana töötasin

aastatel 1993–2002 ja 2005–2009, sel ajal läbisin Eesti Majandusjuhtide Instituudis kaheaastase omavalitsusjuhtide koolituse. 2009–2013 olin abivallavanem.

Olen olnud valitud ka Saku Vallavolikogu esimeheks ja aseesimeheks.

Olen abielus, mul on kolm täiskasvanud tütart ja seitse lapselast. Vabal ajal taastan oma sünnitalu, et esivanemate pärand säiliks võimalikult algsel kujul.

Tahan omandatud kogemuste ja oskustega Saku valla jätkusuutlikkusele ja tasakaalustatud arengule kaasa aidata.

Jaapani peaministri proua kohtus Saku valla esindajatega

12. jaanuaril kohtus Eestis visiidil käinud Jaapani peaministri proua Akie Abe Saku valla esindajatega. Kohtumisel räägiti Jaapani Saku linna ja meie valla üle 10 aasta kestnud sõprussidemetest ning kahe riigi õpilasvahetusest, mis algas 2016. Saku vallavanem Marti Rehema tänas proua Akie Abet senise koostöö eest Jaapaniga ja avaldas heameelt, et meie õpilastel on suurepärane võimalus külastada igal aastal Jaapani koole. Ka Akie Abe pidas just õpilasvahetust väga oluliseks. Saku vallavolikogu esimehe Tiit Vahenõmme sõnul on kavas tihendada ka kahe maa kultuurisidemeid. "Saku vald on vahendamas eesti kunstniku Kalju Põllu näitust Jaapani Sakku," tutvustas Vahenõmm käimas olevat projekti. Läbirääkimisi Saku ja Saku vahelise sõpruslepingu allakirjutamiseks alustati 2004. aastal. Leping sõlmiti 1. mail 2007. Saku õpilased külastasid esimest korda Jaapani Sakut 2016. aasta sügisel. 2017. aasta suvel käisid Jaapani õpilased Eestis ning sügisel juba uued Saku valla õpilased Jaapanis. Õpilasvahetus jätkub sel aastal.

VICTORIA PARMAS

Kohtumisel rõhutati õpilasvahetuse tähtsust ja leiti, et see peab jätkuma. Vasakult vallasekretär Siiri Raagmets, vallavanem Marti Rehema, volikogu esimees Tiit Vahenõmm ja Jaapani peaministri proua Akie Abe (paremal). Foto SS

Saku kogudus tähistab sünnipäeva suusapäevaga

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku (EELK) Saku Toomase kogudus tähistab veebruarikuul esimesel nädalavahetusel oma 5. sünnipäeva. Selle raames korraldavad kogudus ja SA Saku Kiriku Ehitus laupäeval, 3. veebruaril kell 12 Sakus suusapäeva, pühapäeval viib jumalateenistust läbi peapiiskop Urmas Viilma.

Saku palvemajas aadressil Tallinna mnt 8 on päris pikka aega toimunud kristlik töö. Juba esimese vabariigi ajal korraldati siin vennaste koguduse ja õlletehase töötajate poolt palveõhtuid. Nõukogude ajal palvemaja konfiskeeriti, kuid alates 1994. aastast kuni 2013. aastani on toimunud seal regulaarsed jumalateenistused ja muud tegevused EELK Hageri Lambertuse koguduse tiiva all.

Küünlapäeval, 2. veebruaril 2013, rajati iseseisev EELK Saku Toomase kogudus, see tähendab, et kogudus saab Eesti Vabariigi juubelikuul juba 5-aastaseks. Sünnipäeva tähistatakse veebruaris esimesel nädalavahetusel reede õhtul sünnipäevapeoga, laupäeval suusapäevaga ja pühapäeval piduliku jumalateenistusega, kus jutlustab ja seab armulauda EELK peapiiskop Urmas Viilma.

Pole päris tavaline, et just kirik ja kogudus korraldavad suusapäevasid, varem on

suusapäeva korraldanud Saku Suusaklubi ja Saku Valla Spordikeskus. Viimastel aastatel pole seda ettevõtmist toimunud ning seoses oma 5. aastapäevaga on kogudus võtnud ürituse korraldamise sel aastal enda peale. Loodame, et lumi on veebruaris alguses maas. Kui mitte, korraldame hoopis matkapäeva. Suusa- või matkapäev on kogupereüritus Saku valgustatud suusarajal. Osalemine on kõigile tasuta. Kohapeal saab vabatahtliku annetuse eest suppi.

Sünnipäeva tähistav kogudus alustas viie aasta eest 12 liikmega, nüüd on liikmeid 102. Möödunud aastal käis 13 inimest koguduse leerikoolis. Lisaks jumalateenistusele ja leerikoolile toimuvad koguduses erinevad talitused, näiteks ristimised, tegutsevad

beebilaul, pühapäevakool, tüdrukute klubi, noorteõhtud, jalgpalligrupp, piibli-kool, gospelsambel. Teeme koostööd Toidupangaga, korraldame laadapäevi ja laagreid.

Tänavune suur eesmärk on alustada enne jõule Saku kiriku ehitustöid. Kõik sõltub aga sellest, kuivõrd suudame selleks raha koguda.

MAGNE MÖLSTER

EELK Saku Toomase koguduse pastor

Saku Suusapäev 2018
(MATKAPÄEV)

Laupäeval 3. veebruaril kell 12.00

Registreerimine:
saku@eelk.ee või kohapeal kell 11.00-11.45

Osalemine: TASUTA!

Supp vabatahtliku annetuse eest.

Oodatud on nii väikesed kui suured suusatajad!

Rohkem infot: saku.eelk.ee

Korraldajad:
EELK Saku Toomase kogudus ja
SA Saku Kiriku Ehitus

Hooldusraied Saku alevikus Tamme tee ja Kiisa alevikus Sireli tänava ääres

2018. aasta veebruaris ja märtsis teeb Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) metsahooldustöid Kiisa alevikus Sireli tänava ääres 2,2 ha suurusel alal ja Saku alevikus Tamme tee ja Tallinna maantee vahelises riigimetsas kokku 3,8 ha suurusel alal.

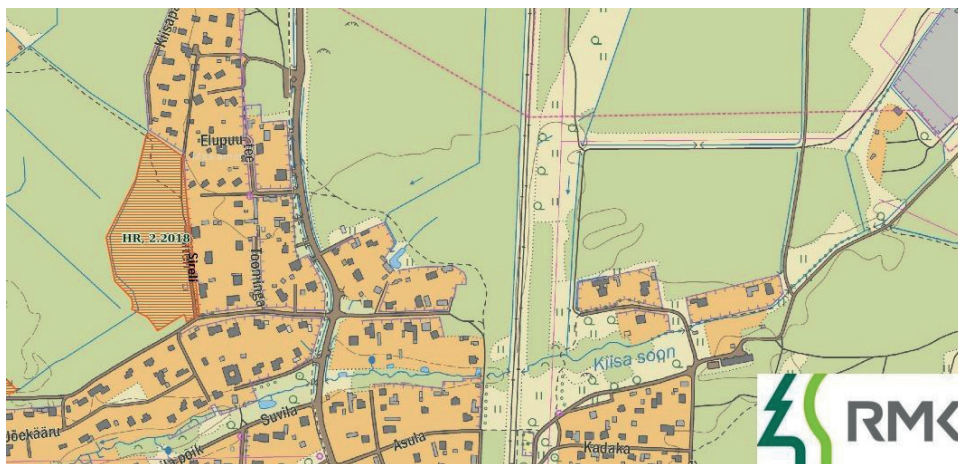
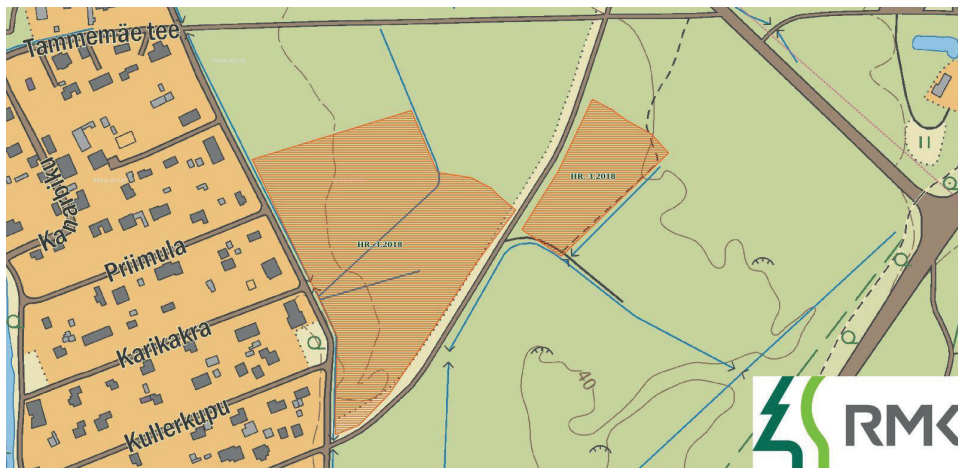
Raie käigus harvendatakse mets kuivunud, kasvus mahajäänud ja maha kukkunud puudest, raiejätmed (oksad, ladvad) koondatakse kokkuveoteedele. Raie tehakse käsitsi tavapärasel tööajal. Metsamaterjal ladustatakse Kiisal Sireli tänava äärde ning Sakus Tamme tee ja Jõe tänava vahelise ühendustee äärde. Raie eel paigutatakse alale ka infosildid.

Harvendusraie on keskealises metsas vajalik konkurentsi vähendamiseks, et puudel oleks ruumi sirguda. Välja raiutakse veerand kuni kolmandik puudest. Kuna töö käigus eemaldatakse ka alusmets, siis on hooldatud piirkonnas hiljem meeldivam viibida.

Loodame nii naabruskonna elanike kui seda metsa puhkamiseks-sportimiseks kasutavate inimeste mõistvale suhtumisele.

JÜRGEN KUSMIN

RMK Lääne-Harjumaa metsaülem

Uus liikluskorraldus Tammemäe aiandusühistute piirkonnas

Alates 18. detsembrist 2017 on Saku alevikus Ülase ja Tamme tee ristmikult algav Väana jõest paremale jääv ala (endine Tammemäe aiandusühistute piirkond) samaliigiliste teedega ristmike ala.

Vastavad hoiatavad liiklusemärgid on pandud nii Ülase tänavale kui Männi, Tammemäe ja Piibelee tee.

Selles piirkonnas on nii kattega kui pinna- ja kruusateid ning varem tuli ristmikel teed andes lähtuda teekattest. Nüüd peab ristmikule jõudnud juht andma teed paremalt lähenevale või paremal asuval sõidukile.

SS

Keila jõe reoveekogumisala ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni projekt sai KIKilt rahastamisotsuse

Aasta lõpus saabus suurepärase uudis paljudele, eelkõige Saku valla lõunapiirkonna elanikele – Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK) otsustas rahastada Saku valla Keila jõe reoveekogumisala ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni (edaspidi ÜVK) projekti. Ehitustööd algavad juba sel aastal Kurtnast.

Projekti on ette valmistatud üle kahe aasta. Selle aja jooksul on läbi viidud kogu piirkonnas küsitlus, analüüsitud piirkonna reovee puhastamise alternatiive, uuendatud Saku valla ÜVK arendamise kava, projekteeritud Kurtna küla ÜVK torustikke ning koostatud rahastamise taotlus SA-le KIK.

Kuna taotlus on väga mahukas ja tööde teostamise piirkond suur, kulus ka taotluse hindamisele ja küsimustele vastamisele kuus kuud. Vastavalt taotlusele ja rahastaja otsusele on AS Saku Maja omaosalus 15,01% ning Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi

toetus 84,99% projekti maksumusest.

Aasta algusest hakati korraldama hanked töövõtjate leidmiseks. Kuna Kurtna küla torustikud on tänaseks projekteeritud ja ehitusluba väljastatud, siis seal algavad ehitustööd juba 2018. aastal. Teistes piirkondades algavad 2018. aastal projekteerimistööd, ehitustööd algavad vastavalt projektide valmimisele.

Viimasel ajal on üsna tavaline küsimus Saku Majale olnud, millal mingil tänaval tööd valmis saavad ja millal saab kanalisatsiooniga liituda. Saku Maja juht Marko Matsalu täna veel täpselt vastata ei saa: "Kahjuks ei oska täna täpset aega kellelegi öelda, kuid tegutseme nii kiiresti kui võimalik. Hiljemalt 2021. aasta lõpuks peavad kõik tööd lõpetatud olema."

VICTORIA PARMAS

Vallavalitsuse istungid

19. detsembri istungil

Anti projekteerimistingimused elektripaigaldise ehitusprojekti koostamiseks aadressil Saku alevik, Tallinna mnt 2, Jaama tänav, Aiandi tänav, Viimsi metskond 20 ja Pumbamaja 8; detailplaneeringu tingimuste täpsustamiseks Männiku külas Betooni kinnistul.

Jäeti kooskõlastamata Tallinna Teede ASi geoloogilise uuringu loa taotlus ja geoloogilise uuringu loa andmise otsuse eelnõu maavara (liiva) tarbevaru uuringuks Saku vallas asuvas Männiku VII uuringuruumis. Kooskõlastati kavandatavate kinnise soojussüsteemi puuraukude asukoht Saku alevikus Pähklimesa tee 11 kinnistul tingimused, et puuraugud jäävad ordoviitsiumi-kambriumi põhjaveekihi ülespoole. Kehtestati Saku valla hankekord.

Kinnitati Saku Gümnaasiumi hoolekogu järgmises koosseisus: Margus Liivik, Katrin Tammis, Kaur Lohk, Pille Maasik, Alo Johandi, Peeter Kalmet, Kalev Pihl, Hanna-Lisa Kuslap, Marje Kaselaid, Piret Kaare, vallavolikogu esindaja.

Saku Muusikakoolis kehtestati 1. märtsist 2018 pilliüüriks 5 eurot kuus.

27. detsembri istungil

Anti projekteerimistingimused üksikelamu ja abihoonete ehitusprojekti koostamiseks Sookaera-Metsanurga külas Kaunisepa kinnistul.

Anti ehitusload tuletõrjevee ja kiuventustikide rajamiseks aadressidele Metsanurme küla, Matkanurme ning Aasnurme ja Hobunurme.

AS-ile Laomaailm anti õigus paigaldada alates 27.12.2017 Tānassilma küla Linamäe tee 2 kinnistule 18,4 m² suuruse pindalaga LED-ekraanil reklaam.

Moodustati alaline hankekomisjon järgmises koosseisus: esimees - majandusteenistuse juht, aseesimees - vallamajanduse insener, liige – haldusspetsialist.

KRISTI JÕELEHT

9. jaanuari istungil

Alates 1. jaanuarist 2018 kehtestati matuse-toetuse suuruseks 250 eurot.

Kinnitati Saku Muusikakooli hoolekogu järgmises koosseisus: Mati Ärm, Katrin Lipso, Reet Schumann, Sandra Serena Sulin, vallavolikogu esindaja.

Saku Muusikakoolis kehtestati 1. märtsist 2018 pilliüüriks 5 eurot kuus. Pilliüüri maksmise periood on 10 kuud, septembrist juunini.

Kinnitati Saku Gümnaasiumi õpilaste vastuvõtu tingimused ja kord.

Anti projekteerimistingimused üksikelamu ehitusprojekti koostamiseks aadressil Saku alevik, Kirsi tn 21 ning üksikelamu ja abihoonete ehitusprojekti koostamiseks aadressil Üksnurme küla, Kadarpiku.

Nõustuti ASi TREV-2 Grupp geoloogilise uuringu loa taotluse ja geoloogilise uuringu loa andmise otsuse eelnõuga maavara (liiva) tarbevaru uuringuks Saku vallas asuvas Männiku X uuringuruumis.

Saku Valla Maja II korruse suusaal ja helitehnika anti seltsingule Saku Pensionäride Ühendus Elukaar liikmete pidulike koosviibimiste läbiviimiseks tasuta kasutada 27. jaanuaril, 17. veebruaril, 17. märtsil, 21. aprillil, 20. oktoobril ja 17. novembril 2018 kell 9–14.

Avaliku ürituse korraldamise luba anti mittetulundusühingule Koerteklubi Articus 20.–21. jaanuaril 2018 kell 8–20 Kurtina külas Kurtina Ratsamanees toimuva Saksa Lambakoerte erinäituse läbiviimiseks.

16. jaanuari istungil

Anti nõusolek Saku vallas Üksnurme külas asuvate katastriüksuste Aasa, Helbe tee 26 ja Helbe tee 28 piiride muutmiseks ning uute piiridega katastriüksuste moodustamiseks.

Võimaldati EELK Saku Toomase Koguduse poolt korraldatud Saku suusapäeval osalejatele Saku Valla Spordikeskuse ujula ja fuajee tasuta kasutamine 3. veebruaril 2018.

KRISTA LORD

Planeeringuteated

Avalikud väljapanekud

Alates 22.01.2018–18.02.2018 on tööaegadel Saku Valla Maja (Teaduse 1, Saku alevik) teise korruse stendil ning Saku valla kodulehel (http://www.sakuvald.ee/detplaneeringute_avalikust) avalikul väljapanekul Saku valla Jälgimäe küla **Mari maaüksuse detailplaneering (DP)**.

DP ala asub Jälgimäe külas Tallinna ringtee, Tallinn-Saku-Laagri tee ja Kanama tee ristmiku läheduses. DP ala moodustab Mari maaüksuse osa (katastritunnus 71801:001:1482, sihtotstarve maatulundusmaa 100%, pindala 19 791 m²). DP ala suuruseks on ca 10 000 m².

DP koostamise eesmärk on Jälgimäe küla Mari maaüksuse osa kolmeks ärimaa krundiks jaotamine ning ehitusõiguse määramine ärihoonete ehitamiseks. DP-ga kavandatakse kokku kolm ärimaa krundi suurustega 3094 m² (pos 1), 3019 m² (pos 2), 2733 m² (pos 3). Kruntidele on lubatud rajada peahoone ning 2 abihoonet, krundi pos 1 ja 2 täisehitusprotsendiks on 35%, krundi pos 3 täisehitusprotsendiks 25%. Kruntidele on lubatud ehitada kuni 3-korruselised, maksimaalselt 12 m kõrgused hooned.

DP sisaldab üldplaneeringu muutmise ettepanekut, kuna DP-ga soovitakse muuta planeeritava alal määratud loodusliku ala maakasutuse juhtotstarvet kaubandus-, teenindus- ja büroohoone- te maa maakasutuse juhtotstarbeks.

Üldplaneeringu muutmine planeeritava ala osas on põhjendatud, kuna DP-ga kavandatav sobitub ümberkaudsetel kruntidel kehtestatud ning menetluses olevate DP lahendustega ning need moodustaksid ühise Tallinna ringtee, Tallinn-Saku-Laagri tee ja Kanama tee ristmiku vahetus läheduses asuva te äri- ning tootmisalade kompleksi. Planeeringu realiseerumisega luuakse eeldused uute töökohtade tekkeks Saku vallas.

DP elluviimisega ei avaldata olulist mõju tegevuse ala ja selle lähikümbruse majandus-, sotsiaal-, kultuuri- ning looduskeskkonnale. Igal isikul on õigus avaliku väljapaneku ajal esitada DP kohta ettepanekuid ja vastuväiteid.

Saku Vallavalitsus tänab abi eest Saku valla peredele jõulukinkide valmistamisel ja jõululaua katmisel mittetulundusühingut Tugi ja Tegu ehk Kairi Zaletajevit ja Marju-Riina Laugenit, Saku Noortekeskust, kondiiter Agnes Tampi, Põllumajandusuuringute Keskuse seemnekontrolli laboratooriumi ning Saku valla memmesid, kes kudasid soojad sokid ja kindad.

21. detsembri volikogu istungil

* Finantsjuht Evelin Normak andis info sihtotstarbeliste vahendite kasutamise kohta. Haridus- ja teadusministeeriumilt on laekunud valla eelarvesse 2095 eurot Saku lasteaedades 3–7aastastele lastele eesti keele õpetamiseks ja rahandusministeeriumilt 4763 eurot aadressiandmete korrastamiseks.

* Saku valla 2018. aasta eelarve läbis esimese lugemise ja suunati teisele lugemisele. Eelarve tulude maht on 15 645 635 eurot, tulude kasv on prognoositud 13,1%. Investeeringutegevuse eelarve on 4 667 709 eurot. Laenu on kavas võtta 3,4 miljonit eurot, Saku valla laenukohustused 2018. aasta lõpuks on kokku 9 910 718 eurot. Eelarve on tasakaalus.

* Otsustati müüa otsustuskorras Saku vallale kuuluv Saku alevikus Põllu tn 2–30 asuv korteriomand.

* Võeti rahaliselt hinnatav kohustus Tallinn-Saku-Laagri maantee 17,00–17,26 km-ga külgnäva kergliiklustee hooldamiseks, mis maksab u 1 000 eurot aastas.

* Algatati Edelaraudtee Infrastruktuuri AS-ile kuuluvale hoonestusõigusega kinnistule isikliku kasutusõiguse seadmine Saku valla kasuks jalgrataste parkimismaja paigaldamiseks, omamiseks ja hooldamiseks Kasemetsa ja Kiisa raudteepeatuste piirkonnas.

* Otsustati tasuta võõrandada riigile vallavara (Kurtna tee lõik 2, Kurtna aia-maa, Kurtna haljak), et Maanteeamet saaks alustada Kirdalu-Kiisa riigimaantee rekonstrueerimist.

* Otsustati taotleda keskkonnaministrilt luba Saku vallale kuuluva kinnistu (Raudtee tänav 2) tasuta kasutusvaldusega koormamiseks MTÜ Sakukad kasuks 20 aastaks. MTÜ-l Sakukad on kavas rajada osale alast 1200 m² suurune koerte harjutus- ja mänguväljak. Ülejäänud osa kinnistust on vajalik suusaradade kasutajatele parkimiseks.

* Otsustati taotleda keskkonnaministrilt luba Saku vallale kuuluva Jälgimäe külas asuva Murimäe kinnistu tasuta kasutusvaldusega koormamiseks MTÜ Murimäe kasuks 20 aastaks. Külaselts soovib kinnistu korrastada ja luua sinna kohalikule

kogukonnale kooskäämise koht.

* Võeti vastu Saku valla jäätmekava 2018–2021. Põhimõte on, et jäätmeid peaks rohkem sorteerima ja sorteerituna taaskasutuseks üle andma ning vähem prügilatesse ladustama. Oluliste tegevustena on jäätmekavas märgitud Kiisale jäätmepeundi ja Sakku jäätmejaama rajamine. Eelmine jäätmekava lõpetas kehtivuse 2017. aastal.

* Otsustati delegeerida vallavalitsusele osa keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, veeseaduse ja maaseadusega kohalikule omavalitsusele ette nähtud ülesannetest. Delegeerimist soovivate kohustuste puhul on tegemist täitevkorraldavate üldiselt operatiivsust nõudvate tegevustega. Sel viisil saab vajalikke menetlusi kiirelt läbi viia ja vallavalitsus menetlustähtaegadest kinni pidada.

* Otsustati mitte alata Jälgimäe küla Kirsimäe ja Raua kinnistu detailplaneeringut. Kinnistute detailplaneeringu koostamise eesmärk ei ole vastavuses üldplaneeringu lahendusega – tegemist on hajaasustusalaga, kuhu võib rajada üksikelamu. Detailplaneeringu muutmise soovitakse aga luua uus tiheasustusalala. Üldplaneeringut muutva detailplaneeringu algatamiseks puudub avalik huvi.

* Võeti vastu Saku valla Jälgimäe küla Mari maaüksuse detailplaneeringu eesmärgiga ja-gada maaüksus kolmeks ärimaa krundiks. Igale krundile võib ehitada ühe ärihoone ja kaks abihoonet. Planeeritav ala asub Jälgimäe külas Tallinna ringtee, Tallinn-Saku-Laagri tee ja Kanama tee ristmiku läheduses.

* Kinnitati Saku Vallavalitsuse liikmed, määrati nende töötasu ja hüvitised. Vallavalitsus on 4-liikmeline: vallavanem Marti Rehema (töötasu 4000 eurot kuus); palgaline vallavalitsuse liige abivallavanem Tanel Ots (töötasuga 2500 eurot kuus), mittepalgaline vallavalitsuse liige Arvo Pärniste (tasu valitsuse töös osalemise eest 400 eurot kuus), mittepalgaline vallavalitsuse liige Kalle Pungas (tasu valitsuse töös osalemise eest 400 eurot kuus). Tegemist on poliitilise vallavalitsusega, kuhu on kaasatud kõik koalitsioonipartnerid.

Vallavanema ja abivallavanema isikliku sõiduauto töösõitudeks kasutamise kulude hüvitis on 0,3 eurot ühe ametiülesannete täitmisel sõidetud kilomeetri kohta, kuid vallavanemal mitte rohkem kui 700 ja abivallavanemal mitte rohkem kui 330 euro ulatuses kalendrikuus. Mobiiltelefoni kuu kulupüüanguks määrati nii vallavanemale

kui abivallavanemale 32 eurot kuus.

Volikogul on õigus määrata Marti Rehemaale vallavanema kohustuste eduka täitmise ja Saku Vallavalitsuse tulemusliku juhtimise eest aastas kuni kahe kalendrikuu töötasu ulatuses tulemustasu.

Otsustati maksta Marti Rehemaale vallavanema volituste tähtajalisel lõppemisel hüvitust kolme kuu ametipalga ulatuses. Hüvitust ei maksta, kui vallavanem vabastatakse ametist tema enda algatusel või valitakse volikogu poolt ametisse uueks tähtajaks.

* Muudeti 2013. aastast pärinevat volikogu määrust „Vallavolikogu tööst osavõtu eest makstava tasu ja hüvituse suurus ning maksamise kord“ järgnevalt:

1. volikogu esimehele makstakse volikogu töö korraldamise eest tasu 1500 eurot ühes kuus ning isikliku sõiduauto kasutamise eest volikogu ülesannete täitmisel hüvitust 0,3 eurot ühe ametiülesannete täitmisel sõidetud kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 300 euro ulatuses kalendrikuus;
2. volikogu aseesimehele makstakse volikogu töö korraldamise eest tasu 750 eurot kuus;
3. volikogu liikmele (v.a volikogu esimees, aseesimees ja komisjoni esimees) makstakse volikogu liikme töö eest tasu 100 eurot kuus või hüvitatakse nimetatud summa ulatuses tehtud kulutused vastava kuludokumendi alusel;
4. volikogu komisjoni esimehele makstakse volikogu liikme töö ning komisjoni töö korraldamise ja juhtimise eest tasu 200 eurot kuus või hüvitatakse nimetatud summa ulatuses tehtud kulutused vastava kuludokumendi alusel;
5. Volikogu komisjoni liikmele, kes ei ole volikogu liige, makstakse komisjoni koosolekust osavõtu eest tasu 50 eurot või hüvitatakse nimetatud summa ulatuses tehtud kulutused vastava kuludokumendi alusel.

* Kolmele volikogu alatisele komisjonile valiti uus esimees ja aseesimees. Eelarvekomisjoni esimeheks valiti Kaur Lohk ja aseesimeheks Marko Tali; hariduskomisjoni esimeheks Merike Sisask ja aseesimeheks Eero Alamaa; keskkonnakomisjoni esimeheks Aare Järvelaid ja aseesimeheks Eero Alamaa.

* Volikogu revisjonikomisjoni liikmeks valiti Henrik Raave.

* Kinnitati volikogu alatiste komisjonide liikmed. Eelarvekomisjoni liikmeteks kinnitati Aare Järvelaid, Teet Lilleorg, Lembit Makstin ja Maia Sokk; hariduskomisjoni liikmeteks Christer Lohk, Margus Rohula,

Piret Kaare ja Henrik Raave; kultuuri- ja külaelu komisjoni liikmeteks Tiit Velleste, Ülle Kivirähk, Hanna-Lisa Kuslap ja Liina Liibert; sotsiaalkomisjoni liikmeteks Vaike Pähn, Juhan Talpsepp, Eda Esperk ja Sale Mantsik; arendus- ja ettevõtluskomisjoni liikmeteks Kristjan Puustusmaa, Johannes Paldrok, Eimar Veldre ja Aivo Liiv; keskkonnakomisjoni liikmeteks Ülle-Triin Enden, Teele Raja, Tiina Ruut ja Peeter Mahon; spordikomisjoni liikmeteks Anton Noor, Rando Kruuse, Kristjan Saar ja Paavo Nael.

* Harjumaa Omavalitsuste Liidu volikogusse nimetati Saku Vallavalitsuse esindajaks Marti Rehemaa ja tema nimeliseks asendajaks Tanel Ots.

* Volikogu esindajatena nimetati Saku Gümnaasiumi hoolekogusse Eero Alamaa ja Saku Muusikakooli hoolekogusse Anne Laos.

18. jaanuari volikogu istungil

* Lääne-Harju politseijaoskonna piirkonnavanem Mart Meriküll ja piirkonnapolitseinik Mikk Pihu andsid ülevaate õiguskorrast Saku vallas.

* Otsustati osaleda (astuda liikmeks) Eesti Linnade ja Valdade Liidus ja nimetati Saku valla esindajateks vallavanem Marti Rehemaa ja tema asendajaks abivallavanem Tanel Ots, ning volikogu esimees Tiit Vahenõmm ja tema asendajaks volikogu aseesimees Lemmi Oro.

* Otsustati, et muusikakooli õppetasu tuleb maksta senise 9 kuu asemel 10 kuu eest. Saku Muusikakool lähtub oma õppeperioodide ja vaheaegade planeerimisel üldhariduskooli õppekorraldusest. Viienda koolivaheaja kehtestamisega nihkub aga

kooli lõpp nädala võrra edasi ja õppetöö toimub nüüd ka juunis. Seoses sellega tegi muusikakooli hoolekogu ettepaneku määrata õppetasu maksmise perioodiks 10 kuud (septembrist juunini).

* Muudeti Saku Gümnaasiumi hoolekogusse kuuluvate lapsevanemate esindajate arvu. Kui seni pidi kuuluma hoolekogusse vähemalt seitse vanemate esindajat, siis nüüd peab hoolekogus olema kuni kaheksa esindajat.

* Võeti vastu Väike-Kirsimäe maaüksuse detailplaneering.

* Määrati Saku vallas vee-ettevõtjaks MTÜ Rahula Infra (kuni 31.01.2028) ja kehtestati tema tegevuspiirkonnaks ühisveevärgi teenuse osutamisel Rahula küla ühisveevärgi piirkond.

* Tuvastati, et Saku vallas Metsanurme külas endise aiandusühistu Tigu territooriumil asuval u 180 meetri pikkusel õhuliinist koosneval elektrivõrgul pole peremeest.

* Riiklikku teeregistrisse lisati kaheksa uut valla jalgteed (kokku 8,6 km): Vana Pähklime, Karjavärava, Murimäe, Jälgimäe, Tănassilma-Laagri, Ülase, Kasemetsa ja Kiisa Asula jalgteed.

* Määrati Saku valla 2017., 2018. ja 2019. aasta majandusaasta aruande audiitoriks Enn Leppik, kes osutab audiitori kutseteenust Audiitorbüroo ELSS AS kaudu.

VICTORIA PARMAS

Planeeringuteated

Projekteerimistingimused

Saku Vallavalitsusele on esitatud projekteerimistingimuste taotlus – detailplaneeringu olemasolul hoonestusala tingimuste täpsustamiseks Saku vallas Männiku külas Roboti (katastritunnus 71801:001:0789) kinnistul.

Tegemist on Saku Vallavalitsuse 02.12.2008 korraldusega nr 1235 kehtestatud Betooni, Roboti, Vankri, Puidu ja Tööstuse kinnistute detailplaneeringu alal asuva krundiga pos 2. Vastavalt ehitusseadustiku § 31 lõikele 1 korraldatakse projekteerimistingimuste andmine avatud menetlusena.

Alates 01.02.2018 kuni 15.02.2018 korraldame tööaegadel Saku Valla Maja (Teaduse tn 1, Saku alevik) teise korruse stendil ning valla kodulehel avaliku väljapaneku projekteerimistingimuste eelnõule. Projekteerimistingimustega suurendatakse ja nihutatakse krundi pos 2 hoonestusala 10% ulatuses.

Avaliku väljapaneku jooksul on huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib projekteerimistingimuste andmine puudutada, võimalus esitada eelnõu kohta kirjalikke ettepanekuid ja põhjendatud vastuväiteid.

Vt <http://www.sakuvald.ee/projekteerimistingimuste-avalikustamine>

Uued Saku vallavolikogu liikmed

Seoses Tanel Otsa vallavalitsuse liikmeks määramisega on tema asendusliikmeks Marko Tali.

Seoses Arvo Pärniste vallavalitsuse liikmeks määramisega on tema asendusliikmeks kuni Tõnis Millingu naasmiseni 9. veebruaril Ülle-Triin Enden.

Aitäh!

2017. aastal ilmunud Saku Sõnumites oli palju artikleid, mis kirjutatud seetõttu, et teie, head lugejad, andsite teada, et kuskil on midagi põnevat toimumas või et meie keskel on vahva inimene. Lisaks saime teilt lehes avaldatu kohta tagasisidet. Aitäh head mõtete ja huvitavate tähelepanekute eest! Kõige rohkem teeb rõõmu, et toimetuse postkasti potsas palju kaastöid. Nende hulgas oli häid ja väga häid. Mina nägin kirjutisi sel kujul, nagu need toimetusse saabusid, alates juulist – varasemaid artikleid lugesin toimetatud kujul. Kuid koos eelmise toimetaja, praeguse valla avalike suhete juhi ja lehe kujundaja Victoria Parmasega leidsime, et

2017. aasta parim lehelugu oli juulis ilmunud Reigo Lehtla „NATO luurajad Valgevene tagalas“. See paistis silma nii omanäolise sisu kui mõnusa stiili poolest. Aitäh Reigole, keda toimetuses ootab meene! Tänud ka kõikidele teistele kaasautoritele!

Aitäh ristsõnad koostanud Viljar Kimmelile ja trükikoja Rebellis inimestele, kes lehe õigeaegselt ja kvaliteetselt valmis said. Aitäh neile, kes lehe postkasti toimetasid!

Head lugejad, loodan väga, et leiате ka käesoleval aastal Saku Sõnumitest põnevat lugemist. Ja ootan ikka huvitavaid kaastöid ning asjalikke ettepanekuid.

INNA MIKLI, toimetaja

Lõvid tegid head

Saku Sportingu jalgpalliklubis on ligi 400 mängijat, enamik neist lapsed. Et väikesed vutisõbrad ei peaks jalanõude pärast muretsema, kinkisid Saku lõvid klubile 40 paari jalgpallisaapaid. Klubi president Taivo Puuorg ja eelmine president Andrus Pukk andsid uued ilusad puutsad üle 20. detsembril gümnaasiumi fuajees. Jalanõusid – ja muidugi ka lõvisid – oli uudistama tulnud suur hulk poisse-tüdrukuid. Taivo Puuorg selgitas õpilastele, kes lionid on ja millega nad tegelevad. Selgus, et lapsed teadsid seda päris hästi – mitu noort meest hüüdis kohe, et käivad lõvide rajatud *disgolfi*-rajal mängimas. Saku Sportingu poolt võttis jalanõud vastu naiskonna liige Hanna-Lisa Kuslap.

Samal õhtul laulsid lõvid Selveri juures jõululaule, pakkusid glögi ja müüsid oma heategevuslikku kalendrit „Silmad on südame aken“. Kalender läks hästi kaubaks – kui gümnaasiumi jõlukontserdil oli saadud 344 ja Saku Valla Majas jõulutelgi üritusel 190 eurot, siis Selveri juures koguti 546 eurot. Selle raha ning lõvide endi ja nende toetajate annetuste eest saadetakse kõik Saku valla koolide 3. klasside lapsed silmakontrolli. Kajamaa kooli õpilased olid esimesed, nende silmi kontrollis optometrist Iveta Vakraõm juba 15. jaanuaril. Kajamaal vaadati üle kõik lapsed, tõsisem nägemisprobleem avastati ühel, kuid veel üheksa last vajab silmaarsti täiendavaid uuringuid. Kurtna ja Saku kooli õpilased jõuavad silmakontrolli veel selle kuu jooksul. INNA MIKLI

Lõvid ja jalgpallitüdrukud. Seisavad vasakult Taivo Puuorg, Eliisabet Pedak, Hanna-Lisa Kuslap, Saku kooli direktor ja ühtlasi lõvileedi Ulvi Läänemets, Andrus Pukk. Fotod: SS

Selveri ees kõlas mõnus jõulumuusika. Pildil laulavad vasakult külaline Veiko Siniroht, lõvid Margus Malla, Harry Grünberg, Marti Rehema, Kaur Lohk ja lõvitüdruk Mirell Lohk.

Õppisime ohutult liiklema

Saku Valla Noortekeskuse töötajad kontrollivad koos valla noorsoopolitseiniku Kätlin Murrega igal sügistalvel kõikides valla koolides helkurite olemasolu nii õpilastel kui ka õpetajatel. Ja alati on mõnel neist elupäästev pisividin puudu. Soovisime väga teada saada, kui oluline helkur pimedas ikkagi on. Selleks kutsusime kooli noorsoopolitseiniku ja Maanteeameti ennetustöö osakonna spetsialisti, kes viisid 14. detsembril läbi ohutusõppe õhtu „Vastutustundlik ja ohte tajuv liikleja“. Eesmärk oli liikluskasvatuse ja turvavarustuse propageerimine, et õpilased, õpetajad ja lapsevanemad oskaksid turvalisust ohustavaid olukordi ennetada ja neile reageerida.

Projekti teoreetilise osaga tegelesime eelnevalt ainetundides. Praktilises osas

hindasime maanteel tulede valguses jalakäija ja sõiduki vahelist kaugust ja kiirust; püüdsime pimedal ajal autoga sõites helkurit kandvat jalakäijat ja tumedates riides jalakäijat märkida. Õpperada oli Kajamaa ja Saku vaheline metsatee. Kaasatud olid ka lapsevanemad.

Rõõm oli sellest, et samaväärselt poe-helkuritega helkisid ka käsitööhelkurid. Tõdesime, et mida rohkem helkureid küljes, seda paremini on jalakäija nähtav. Ehmatasime, kui vastutuleva auto tuledest

25488070_195.jpg Foto: Piibe Tammemäe

pimestatuna viimasel hetkel ootamatult helkurita jalakäijat märkasime.

Soovime, et 2018. aasta oleks turvaline kõikidele Saku valla elanikele. Olge nähtavad ja kandke helkurit!

MARJU-RIINA LAUGEN
Kajamaa Kooli sotsiaalpedagoog

Kobrastega kimpus

„Meie oma on veidike alkoholile kalduv, krõmpsutab käärinud õunu ja on nii julge, et ei karda kedagi. Tuleb õhtul, kolistab aias, vaatab, kas on midagi muutunud. Teeb pikad ringid. Vaatame õhtuti teineteisega mõne meetri kauguselt tõtt,“ kirjeldab kohalik elanik Ants Ink oma õues tegutsevat tegelast. Käimas on Saku vallavalitsuse kokku kutsutud koosolek, millel koos jahimeeste ja looduskaitstajatega püütakse leida lahendust olukorrale, kus koprad kipuvad Saku alevikus võimust võtma.

Kobrase endi vastu pole kellelgi midagi, kinnitavad järgemööda kõik kokku tulnud. Näikaua, kui need 30kilogrammised närlised jões ujuvad, on ilus vaadata, kui aga mõni neist õunapuu maha võtab, on häda majas. Olukord Vääna jõe ääres Saku aleviku piiril läks hulluks pärast uue ringtee silla ehitamist, kui kobrastel elu sealkandis kibedaks tehti ja nad alevikku kolisid. Probleeme on aga vallas mujalgi. „Jaanuari alguses langetas kobras Kurtnas puu sauna katusele,“ oli vallavalitsuse majandusteenistuse juhil Virko Kolksil kohe näide võtta. Paar aastat tagasi vajus aga Rahula külas sisse Atiku tee, sest kobras oli otsustanud endale tee alt tunneli rajada, et ei peaks üle sõidutee tulema.

Värsked kobrase tegevuse all kannatajad kuvavad seinale asitõendi. „Siin oli õunapuu,“ kommenteerib kobrase naaber Eili Erg fotot, kus ilutseb justkui üks maa seest välja ulatuv suuremat sorti pliiats. „Tammest nad küll jagu ei saanud, aga selle suve saak on kobrastel 29 ümberkaudset puud. Nad on jõudnud oma närimistega välja 150 meetri kaugusel oleva Männi teeni, näritud puid on koguni kuni Ülase tänava sillani.“

Majaomanikud tõdevad, et aias kasvavaid puid saab kaitsta nende tüvedele võrgu ümberpanemisega, aga hoopis hull on lugu tammide ja kraavidega. Ants kirjeldab ilmekalt olukorda: „Naabrimehe garaažini

Siit ta igal õhtul tuleb.

oli jõe äärest kolm meetrit, ATVga mahutus läbi sõitma. Nüüd on jõeni 60–70 cm ja jalgrattagagi on juba kahtlane. Kodanik kobras on teinud sinna oma tammi ja kallast uuristanud. Kobras on võtnud kaldast ühe ampu ja kevadine suurvesi võtab teise. Kui järgmisel kevadel tuleb veel üks suurvesi, on tiik ja jõgi juba koos. Praegu proovib ta tammi teha Kraavi tänava otsas ja teist tammi teeb samasse lähedusse Metsise tänava äärde.“

Jahimeeste sõnul kaevab kobras kaldasse risti kraave, et maa peale saada, sest Vääna jõe kaldad on selle koha peal otse jõest kaldale pääsemiseks liiga järsud. Selline kraavitamine ja tammitamine muutub aga ühel hetkel ohtlikuks ka kanalisatsiooni- ja veetrassidele. Kuidas siis ohjata kobrast alevikus sees, tiheasustusalal, kus püssipaigutamine ei tule kõne alla?

Harju jahindusklubi Saku jahiseltsi liikme Raivo Palmiste sõnul ei ole püssiga tõesti midagi teha ja jõkke püünisraudu panna ei saa – neid saab panna 50–60 cm laiusele alale. „Raudadega saab püüda ainult toitumiskäikudest ja need peavad olema

ülени vees, et kass või koer sisse ei satuks. Üles seatud raudu peavad jahimehed iga päev vaatamas käima,“ kirjeldab jahimees, kelle sõnul algas koprajaht Saku vallas alles veidi üle 10 aasta tagasi. Varem lihtsalt polnud siin nii palju kopraid. „Kobras saab püüda ka kaldalt koertega – pesakuhil võetakse pealt lahti, koer aetakse sisse ja kobras jookseb käikude otstesse pandud kahvadesse.“

Tallinna jahimeeste seltsi liige Enn-Toivo Annuk lisab veel ühe jahipidamise võimaluse: „Võib ka paadiga mööda jõge sõita ja kahvaga püüda. Paati nad ei karda. Kui Harju mehed kutsuvad, siis võime appi tulla.“

Keskonnaameti jahindusspetsialisti Uno Treieri väitel peab alevikus jahipidamiseks tegema omavalitsus korralduse kas jahioorganisatsioonile või konkreetsele jahimehele ning jahti võib pidada 1. augustist 15. aprillini, erandkorras ka suvel.

„Kopratamme võib aga lõhkuda igaüks ja aasta läbi. See pole jahipidamine. Pesakuhila kallale minek on aga teine asi, seda tohib teha vaid jahi käigus,“ ütleb jahimees Annuk ja lisab: „Mida puhtamad on kaldad, seda vähem on kobrastega muret, sest kui kopral ei ole süüa, siis ta sellesse piirkonda ei tule.“

Kohtumise lõpus kõlab nii Tallinna kui Harju jahindusklubi Saku jahiseltsi meeste suust lubadus: kui vallavalitsus teeb korralduse ja kui on vaja, siis teeme ära.

VICTORIA PARMAS

* Kobras hävis Eestist üleküttimise tagajärjel 19. sajandi keskpaigas ja taasasustati siia 20. sajandi teisel poolel. Praegu on neid Eestis üle 13 000.

* Kobras on perekondliku elulaadiga loom: isa ja ema, kes kord paari heitnud, jäävad kokku, kuni surm neid lahutab.

* Kopra elulaad ja inimlikult ettenägelik toimetamine tõstsid ta vanarahva seas kõrgemale teistest loomadest. Arvati, et pärast inimese surma elab tema hing edasi kobrastes.

* Kobras elab 15–20aastaseks.

* Ühe koprapere territoorium on 1–2 km. Territooriumi tähised, oranži värvi nn haisumättad, kuhjab kobras kalda serva pinnasest ja taimedest ning immutab need uriini ja nõrenäärmete vedelikuga.

* Oma kasuka eest hoolitsemisele kulutab kobras söömisega võrdselt aega.

* Olenevalt veekogu ja selle kaldaala iseloomust püsib koprapere ühes paigas tavaliselt viis kuni kümme aastat. Kui naaberalasid ei ole asustanud teised, siis siirdub pesakond toiduvarude poolest paremasse piirkonda.

Jõe ääres käimine on ohtlik, kuna koprad on kaldaalused tühjaks uuristanud.

Fotod: Eili Erg

Prügist – vedaja pilgu läbi

Saku Valla elanike prügikaste tühjendab Vladimir Gonjak, sõnakas mees on seda ametit pidanud seitse aastat. Selle ajaga on rahvaarv kasvanud, kaste on juurde tulnud. Päevas tuleb ära vedada 200-400 kastitait prügi. Paljud Gonjaki ametikaaslased töötavad kahekesi paaris, kuid tema on üks. Nüüd mõtleb mõnikord, et enam ei jõua. Probleem pole kastide hulgas, sellega saaks ju hakkama. Kuid sageli eksivad elanikud reeglite vastu. Ette on nähtud, et prügikast peab olema kuni 10 meetri kaugusel kohast, kus saab auto seisma jätta. Ja kastile peab ligi pääsema. Paraku see sageli nii ei ole. Oktoobris tuli esimene lumi maha suure tormiga, teed olid tuisused ja liikumine raskendatud. Sel päeval oli Vladimiril vaja ära vedada 397 prügikasti. Neist vaid kolme juurde oli tee puhtaks tehtud, ülejäänud tuli hangest välja sikutada. Vladimir siis sikutas, pärast oli pikalt haiguslehel. „Kui ma Harku vallas töötasin, oli vastupidi,“ räägib mees, „kolm kasti olid lume sees, ülejäänud kõik kenasti tee äärde toodud ja ümbrus lumest ära puhastatud.“ Mõnikord on sodimahutid aia sees ja väravad kinni – mõnel naelaga, mõnel paelaga. Aga kast tuleb ära viia. Mis sellest, et hoovis ootavad koerad.

Aedade äärde pannakse kive. Ka hekid on takistuseks. Paljud eramajade omanikud, eriti endistes aiandusühistutes, istutavad ilu- ja viljapuud väljapoole krundi piiri või aia sisse nii, et oksad ulatuvad teele. Ja lõhuvad masina ära. Püüa sa päev läbi suure autoga sõita, kui peegel juba hommikul puruks läheb!

Saku alevikus pole autod probleemiks, kuid endistes suvilarajoonides pargivad mõned majaomanikud teeserva. Väikese masinaga mahub mööda, kuid prügiveok on suur. „Mõnikord käin mitu korda, vaatan, kas pääseb läbi,“ räägib Gonjak. Vahel ei pääsegi. Aga kast tuleb ära viia. Ja järgmisel päeval on uued kastid.

Teine mure on see, et prügikasti pannakse ka sellist kraami, mida ei tohiks. Näiteks kipsi ja ehitusprahti. Või kive ja muid kõvast materjalist esemeid. Prügiauto on kallis, kuid veelgi kallim on agregaat, nn labidas, millega sodi kokku surutakse. Autojuht vajutab iga 3-4 kasti järel nuppu ja seade pressib prügi kokku. Kui seal on mingi väga kõva materjal, läheb agregaat puruks. Ja kui kasti on pandud värve, kemikaale või muud sellist, pritsib sodi igale poole ja rikub masina ära. Ka mõned muidu täiesti korralikud inimesed viskavad prügikasti keelatud kraami. Gonjak väidab, et teab täpselt, kes mida kasti paneb, sest

Paljud eramajade omanikud, eriti endistes aiandusühistutes, istutavad ilu- ja viljapuud väljapoole krundi piiri või aia sisse nii, et oksad ulatuvad teele. Ja lõhuvad masina ära. Püüa sa päev läbi suure autoga sõita, kui peegel juba hommikul puruks läheb! Vladimir Gonjak Kivilille teel.

Päevas tuleb ära vedada 200-400 kastitait prügi. Paljud Gonjaki ametikaaslased töötavad kahekesi paaris, kuid tema on üks.

Pärast kasti tühjendamist pressib seade prügi kokku ja kui kasti on pandud värve, kemikaale või muud sellist, pritsib sodi igale poole ja rikub masina ära.

kui ta nuppu vajutab ja agregaat prügi kokku pressib, on kohe näha, kui prügikotis on midagi sobimatut. Kõige kurvem on vedaja arvates see, et prügikottides-kastides on olnud ka lemmikloomade laipu.

Inimesi on igasuguseid – on ükskõikseid ja on selliseid, kes prügiauto juhiga arvestavad. Näiteks rääkis Vladimir

väljaspool krunte kasvava hekiga seotud murest Nurmenuku tänava elanikele ja inimesed tegid kohe teeääred puhtaks. „99% valla elanikest on tublid,“ võtab Vladimir Gonjak meie jutuaajamise kokku. Ta ise on samuti Saku valla mees.

INNA MIKLI

Sakus algavad lõhkamised

Lähiaastatel kerkib Sakku uus elamurajoon – Kivisalu põik, Kivisalu, Küttsu, Kingu ja Sarapuu tänavatest läände ehk Soosaare, Lepiku, Väetisehoidla ja Hiimäe kinnistutele planeeritakse rajada ligi poolsada elamukrunti. Praegu on selles piirkonnas mets. Maapind on paene ja seetõttu soovib Ferel ehitus, kes tehnovõrgud rajab, maa sisse kraavid lõhata. Töö on tellitud Voglers Eesti OÜ-lt. Lõhkamine on haruldane sündmus – sel aastatuhandel Sakus lõhatud ei ole.

Lõhkamistööd on ohtlikud ja tekitavad palju küsimusi. Et rajatava rajooni naaberpiirkonna elanikud saaksid oma muredest rääkida ja lõhkajale küsimusi esitada, korraldati 20. detsembril vallamajas koosolek. Koosolekut juhatas volikogu esimees Tiit Vahenõmm, lõhkamistöödest oli rääkima tulnud Voglers Eesti OÜ esindaja Eerik Heinpalu. Kohal olid ka Tehnilise Järelevalve Ameti peaspetsialist Merilin Kraun ja nõunik Valmond Mikli – just Tehnilise Järelevalve Amet on riigiasutus, kes lõhkamiseks loa annab või sellest keeldub.

Heinpalu sõnul on lõhketööde tegemine kraavide rajamiseks mugavaim viis: lõhkamine on tänapäeval suhteliselt ohutu, kaasnev müra pole suur, maapind vappub minimaalselt, ohutuse tagamiseks valvatakse, et juhuslikud inimesed ja uudishimulikud lähedusse – 100 meetri raadiusesse – ei pääseks. Alternatiiv oleks suruõhuvasaraga augud maasse taguda, sellega kaasneks veelgi suurem lärm ning töö kestaks umbes pool aastat. Lõhkamisele kulub vaid kuu.

Heinpalu sõnul puuritakse lõhkelaengu tarbeks kuni 3 meetri sügavused augud, laengud kaetakse killustikuga, killustik omakorda spetsiaalsete mattidega. Lähedale kedagi ei lasta – valvurid hoiavad uudishimulikud ja juhuslikud metsaskäijad 100 meetri kaugusel. Enne lõhkamist hoiatatakse – kui laengud on maas, antakse kõigepealt üks pikk, umbes 5 sekundit kestev hoiatussignaal, et inimesed teaksid ohuala lähedusest ära minna, siis kaks pikka, umbes 5-sekundilist signaali ja mõne minuti pärast toimub lõhkamine. Kolmas signaal, kolm lühikest vilet, teavitab lõhketööde lõpust. Seejärel lahkuvad valvurid positsioonidelt ning inimesed võivad taas ohuala läheduses liikuda.

Heinpalu kinnitas, et lõhkeainet tööpai- gas ei ladustata – igal õhtul viiakse kõik jääd kaasa.

Elanikud olid umbusklikud. Murekohti oli mitu: kardeti, et lõhkamisega kaasnev vibratsioon võib hoonetesse pragusid

tekitada. Muretseti lendavate kivekildude pärast – et keegi viga ei saaks. Kardeti, et mürin võib koduloomades paanikat tekitada. Ja muretseti põhjavee pärast – pinnasekihid võivad liikuda ja olemasolevad tiigid -kaevud tühjaks jääda. Koosolekul lepiti kokku, et tehakse proovilõhkamine: puhkepäeval, kui inimesed on kodus ja saavad veenduda, kuivõrd ohtlik või ohutu see on.

Proovilõhkamine toimus 6. jaanuaril Tehnilise Järelevalve Ameti esindaja Merilin Krauni juuresolekul. Kõigepealt pandi lähedusse seismograafid, et mõõta maa vappumist. Seejärel seati laengud, kokku 15 tükki, vastavatesse aukudesse. Mõne aja pärast kõlasid ohusignaalid ja seejärel varsti plahvatus. 100 meetri kaugusel poris seistes ja jälgides tundus prahvatus nõrk, vappumist oli tunda vähe. Kohalikke elanikke tuli valvuritõkke juurde vaid kolm – külm ja vihmane koerailm hoidis naaberpiirkonna inimesed koduaias või majas. Üks vaatama tulnud Sarapuu tänava mees tunnistas, et ootas kõvemat kärgatust. Kingu tänaval elav mees, kellega õnnestus rääkida esmapäeval, väitis, et oli lõhkamise ajal keldris. Seal, betoonpinnal, oli vappumist tunda rohkem, kui ta karta oskas.

Kivisalu tee 9 tööstushoone juures näitas seismograaf 0,5 mm/s. Merilin Krauni sõnul arvutatakse lõhketööde projekteerimisel ehitise maksimaalne lubatud võnkekiirus järgmise valemi abil: $v_{\text{maks}} = v_1 \times F_k$, kus v_1 on kaitstava ehitise kaugusest ja tema aluspinnasest sõltuv suurim lubatud võnkekiirus ja F_k ehitise liigist sõltuv parandustegur. Kivisalu 9 hoone juures on suurim lubatud võnkekiirus 0,96 cm/s

ehk 9,6 mm/s, hoone parameetreid ja asukohta ning aluspinnast arvesse võttes jäi mõõtmistulemus 0,5 mm/s alla suurimat lubatud võnkekiirust. 10. jaanuaril kinnitas Merilin Kraun, et 6. jaanuaril Saku alevikus toimunud proovilõhketöö viidi läbi vastavalt kehtestatud nõuetele ja lõhketöö projektile. Kõrvalekaldeid ei tuvastatud. Mõõtmistulemused jäid tunduvalt allapoole maksimaalset lubatud võnkekiirust.

Tehnilise Järelevalve Amet andis lõhkamiseks loa 15. jaanuaril, tööd algavad lähiajal. Seega tasub vallaelanikel Soosaare, Lepiku, Väetisehoidla ja Hiimäe kinnistute läheduses ettevaatlik olla ja hoiatussignaale jälgida.

INNA MIKLI

Lõhkamised toimuvad päeval kell 12–15. Fotod: SS

Pärast lõhkamist oli ala täis purustatud paekivitükke.

Helen Tomberg annab peredele õigusnõu

Detsembris valis Eesti Advokatuuri aasta advokaate. Üks tiitel tuli Saku valda: kolme auhinnatu seas on Juuliku küla elanik Helen Tomberg. Tunnustuse põhjuseks oli ennekõike Heleni pikaajaline vabatahtlik töö – ta on algusest alates löönud kaasa Eesti Advokatuuri ja Lastekaitse Liidu ühisprojekti „Hea nõu lastega peredele”, olnud selle hing, üks eestvedajatest.

Perekonnaõiguse advokaat

Suure osa Heleni tööst moodustavad perekonnaõiguslikud kohtuasjad. Vahel kisuvad perekonnaõigusega, eriti laste hooldusõigusega seotud vaidlused inertsu, lahku läinud elukaaslased on emotsionaalsed, soovivad kogetud valu välja valada endist abikaasat alandades. Helen Tomberg seda õigeks ei pea. „Ei klientidel ega klientidele ma kohtus halvasti öelda ei lase,” räägib Helen. Perekonnaõigusega seotud kohtuasjad on erilised seetõttu, et inimestel tuleb ka pärast kohtulahendi väljakuulutamist omavahel suhelda – laste pärast. Helen püüab suunata oma klienti vastaspoolega kokkulepet sõlmima. „Kui kohtumenetlus lõpeb kohtuliku kompromissiga ehk pooled lepivad kohtulahendi sisu omavahel kokku, tunnevad mõlemad, et on midagi võitnud, ja säilitavad sellega suurema eneseväärikuse ning teise poole suhtes heatahtlikkuse,” selgitab advokaat oma põhimõtteid. Kui peres on lapsed, on see vanemate endi huvides, kuid ennekõike on sellest abi lastel, sest lapsed armastavad

mõlemat vanemat.

Helen alustas pärast ülikooli ettevõtte juristina, mõned aastad hiljem õiendas advokaadiksami ja asus tööle Viruvärava Advokaadibüroosse. Aastast 2000 on ta ametis advokaadibüroos Tibar & Partnerid. Advokatuuri liige on ta juba 20 aastat. Alguses tegeles ta rohkem kriminaalasjadega, kuid siis tuli töölauale üha enam eraõiguslikke kohtuvaidlusi. Kuna õigus muutus järjest keerukamaks, oli mõistlik teha valik ja spetsialiseeruda. Viimase 10–15 aasta jooksul ongi tal tulnud tegeleda peamiselt perekonnaõigusega ning sellega külgnevate valdkondadega – võlaõiguse, asjaõiguse, pärimisõigusega seotud vaidlusküsimustega.

Vabatahtlik töö

Advokatuuri ja Lastekaitse Liidu ühisprojekt „Hea nõu lastega peredele” sai alguse 7 aasta eest, kui Lastekaitse Liit kutsus perekonnaõigusega tegelevaid advokaate lastega peresid nõustama. Täna saavad pered õigusnõu, kuidas lapsi puudutavaid

Hetk Tallinnas töökabinetis. Foto: SS

vaidlusi lahendada, korra nädalas kolme tunni jooksul. Kuna praegu on projektis osalevaid advokaate, kes käivad Lastekaitse Liidus kordamööda, juba 13, ei murra see koormus kellelgi konti.

Lisaks korraldab Lastekaitse Liit igal aastal kaks suurt lastekaitsetöötajatele mõeldud koolituspäeva. Esinema on kutsutud erinevate elukutsete esindajad, ka Helen on kohtupraktikast ja perekonnaõiguse erinevatest aspektidest rääkimas käinud. Koolituste ettevalmistamine on suur töö, nõuab uute seaduste ja kohtulahendite süsteemset läbitöötamist. Kuid sellest on ka palju kasu: lastekaitsetöötajad saavad kuuldule tuginedes lapsevanematele kasulikke nõuandeid jagada ja Helen ise oma klientidele paremini kohtumenetluse tulemust prognoosida.

Helen kuulub Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni, mille tegevuse eesmärgiks on ennekõike Advokatuuri organite ning Advokatuuri liikmete abistamine ja nõustamine küsimustes, mis seonduvad õigusloomes ja -praktikas perekonnaõigusega. Regulaarselt jõuavad komisjoni ette arvamuse andmiseks teemakohased seaduseelnõud, aga ka ühtse õiguspraktika ja -käitumise kujundamiseks olulised küsimused ning kolleegide probleemsituatsioonid. Ühiselt kaasa mõeldes tekivad head ideed, süveneb kollegiaalsustunne.

Advokaaditöö päikesepool

Perekonnaõiguse advokaadi töö on sageli emotsionaalselt väsitav, mõnikord ka kurb. Helen leiab oma ametis palju positiivset – näiteks teeb meele heaks, kui klient on rahul sellega, kuidas kohtuvaidlus lahenduse sai, ja suudab seetõttu endise kaasaga normaalselt suhelda. Rõõmu teevad kohtulahendid,

Helen Juuliku kodus koos oma stressipalli Tessaga. Foto: Toomas Tomberg

kus lapse huvid on esile tõstetud. Järjest vähem on põhjust kurvastada selliste kohutelahendite pärast, kus prioriteediks on seatud vanema “tuline õigus” ning laps ja tema soovid on ebaolulised.

Aastate jooksul on tulnud töötada paljude huvitavate juhtumitega. Helenile meenub lugu, kus Austraalias elav isa otsustas nõuda rahvusvahelise lapseröövi konventsiooni alusel tagasi 2-aastase tütre. Isa oli pea aasta eest lubanud tütrele koos emaga Eestisse elama kolida, kuid ei olnud koostanud selle kohta kirjalikku nõusolekut. Pärast kolimist oli isa lapse ja endise elukaaslasega kõik kontaktid katkestanud. Esimese astme kohus määras emale ülesandeks valmistada laps ette ja anda isale Austraaliasse tagasipöördumiseks üle. Ema oli murest murtud, sest isa oli lapse jaoks võõras, laps oli ta täielikult unustanud. Teise astme kohus siiski nõustus Heleni kliendiga ja esitatud tõenditega, et isa oli lapse Eestisse lubanud oma faktilise käitumisega ning seetõttu ei pea rebima last eemale talle lähedastest inimestest ja omaest keskkonnast. Ka Riigikohus oli sama meelt. Ema rõõm oli piiritu.

Seda, et elu on palju eripalgelisem, kui me ette oskame kujutada, nägi Helen ühes lapsendamise kaasuses. Eripära seisnes harva ette tulevas olukorras, kus last kasvasid ema ja bioloogiline isa, kes ei olnud rahvastikuregistri järgi lapse juriidiliseks isaks. Juriidiline isa elas teises riigis, oli kindla elukohata ja heitliku eluviisiga. Pärast lapse ema surma soovis bioloogiline isa viia tegeliku olukorra juriidilise olukorraga vastavusse ja oma isaduse tuvastada. Et teise mehe isadust vaidlustada, pidanuks juriidiline isa vähemalt korra Eestisse kohtusse jõudma. See ei olnud tõenäoline. Eri riikide lastekaitsetöötajate väga hea koostöö viis selleni, et papa toimetati notari juurde, kus ta allkirjastas nõusoleku, et bioloogiline isa võiks lapse lapsendada. Nõusolek toimetati Eestisse ja sellele toetudes tegi maakohus harukordse lahendi, kus luges poja lapsendatuks oma bioloogilise isa poolt. Eesmärk pühendas abinõu.

Juuliku küla asutajaliige

Helen ja tema prokurörist abikaasa Toomas on mõlemad sündinud ja kasvanud Tallinnas. Pärast ülikooliaastaid Tartus tulid nad kodulinna tagasi. Kuid siis tekkis mõte kolida linna lähedale maale. Juuliku uuselamurajooni arendaja elas Tombergitega samas majas ja kutsus nad uut piirkonda vaatama. Helen meenutab, et Paju, Täevakaare, Eha tänavaid ega põike tookord veel ei olnud, oli lihtsalt põld. Kuid sellel põllul oli mingi hea energia, nii Helenile, Toomasele kui nende poegadele Peetrite ja

Markole seal meeldis. Nii saidki neist uue küla ühed esimesed asukad. Tombergite maja hakkas kerkima novembris 2002, aprillis saab neil Juuliku uuselamurajooni, mis Sakus ka Mardikülana tuntud, kolimisest 15 aastat.

Helen on oma elukohaga väga rahul. Ta arvab, et Sakus on tõeliselt kvaliteetne elukeskkond, kõik vajalik on olemas, alevik on ilus ja hoolitsetud, rohelust on palju. Lastel on Sakus hea kasvada, sest kool, muusikakool ja spordikeskus on kõik käe-jala juures ning ringide ja trennide valik lai.

Aastatega on Juuliku põllupealsest saanud ilus elurajoon. Kuid veelgi tähtsam on koduküla kogukond: Juuliku inimestel on tugev meie-tunne, nad saavad hästi läbi ja naudivad ühiseid ettevõtmisi. Välja on kujunenud traditsioonilised ühisüritused – koos veedetakse jaanipäeva ja jõulude teisel pühapäeval tuleb jõulutaat. Veelgi tihedamalt suheldakse oma tänava inimestega, näiteks Paju põigu elanikud veedavad koos vabariigi aastapäeva. Kuna selle tänavajupi ääres elab ka külavanem, on keegi selle ürituse naljatades külavanema vastuvõtuks ristinud. Kuid Juuliku rahvas on ühiselt ka küla infrastruktuuri panustanud, nii valmis hiljuti vallaga kahasse rajatud tänavavalgustus. Külal on nüüd hoopis teine ilme.

Täna elavad Tombergid neljakesi – Helen, Toomas, Juuliku-aastatel sündinud poeg Rene ja Heleni „stressipall“, cavalier Tessa. Vanemad lapsed on ammu täiskasvanud ja neil on oma elu. Kuid nad käivad külas. Heleni suur rõõm on pisike pojatütar Saara – ta on alati nõus tüdrukukest hoidma. Vanaemaks olemine ongi üks paremaid test vaba aja veetmise viisidest.

INNA MIKLI

Teised Helenist

Saku valla lastekaitsetöötajad Airi Maasalu ja Raili Suits

Helen on olnud lastekaitsetöötajatele läbi aastate hea koostööpartner. Ta on kindla sõnaga, usaldusväärne ja oma ala professionaal. Tema jaoks on väga oluline, et igas loos oleks kõigele vaatamata esikohal lapse huvid ja heaolu. Selle nimel ei pea ta paljudeks vajaduseks ka oma kliente korrale kutsuda.

Helen on hea suhtleja ja alati rõõmsameelne optimist, kes usub, et inimesed on siiski toredad ja head.

Naabrid Juuliku külast Ain Käpp

Helen on sõprade jaoks alati olemas, valmis jagama nii rõõme kui kuulama muresid. Ta on hea suhtleja, lisaks ka meisterlik kuulaja ja peegeldaja. Ta hoiab oma lähedasi ja väärtustab kõrgelt peresuhteid.

Helen on enda suhtes nõudlik ja näeb vaeva, et iga ettevõtetud asi saaks laitmatult tehtud. Ta on heas tähenduses ratsionaalne ja kaalutlev, suudab erinevatest ideedest kohe parima välja valida ning oma valikut hästi argumenteerida.

Helenis on palju positiivsust ning sise-mist ja välismist sära, mis väljendub muuhulgas tema harukordses oskuses oma naeruga kogu ümbrus särada lüüa.

Anneli Siimann

Helen on hooliv ja sõbralik. Tal on sütitav naer. Helen on alati valmis andma, ootamata midagi vastu. Ei ole harv juhust, kui ta peatub poodi minnes naabermaja ukse ees, et küsida, kas midagi on poest vaja.

Ühistu naised Viive kartulikasvatuseõpetusi kuulamas. Fotod: erakogu

Põllumajanduseksperdina Keenias

Kõik algas mõned aastad tagasi, kui QUIN-Estonia ehk Põhjamaade Innovaatiliste Naiste Ühing esitas mind EU-WIINI ehk Euroopa Naisleitudajate Ühenduse autasule. Autasu anti kartuli pistikutega paljundamise ja istikutest kasvatamise idee eest – see võimaldab toidupuudust leevendada, eriti nendes maades, kus saab kasvatada mitu saaki aastas. Et ideest võimalikult palju kasu oleks, pöördusid QUINi naised MTÜ Mondo poole, sest sel ühingul on mitmes Aafrika riigis juba kümneaastane kohalike abistamise kogemus. Mondo inimesed leidsid KALRO ehk Keenia Põllumajanduse ja Karjakasvatuse Teadusliku Uurimise Organisatsiooni kartuli uurimiskeskuse kontaktid. Sealised töötajad olid meie uurimistöödest teadlikud ja soovisid, et ma õpetaksin nende inimesi kartulit meristeemmetoodil (väikese koelõigu abil) tervendama ja pistikutega paljundama.

Keeniasse sõitsin 2017. aasta sügisel. Esimese nädala olin Nairobist umbes 40 km kaugusel teaduskeskuses, mis asus 1600 meetri kõrgusel merepinnast. Seal pidasin viis loengut seemnekartuli tervendamise, taimede paljundamise ja nendest mugulate

kasvatamise, kartuli viirushaiguste ning toiduks kasutamise teemal. Harjutasime meristeemi kultiveerimist (väikese koelõigu kunstlikku keskkonda toitesegule kasvama panek), külastasime tootmisfarme ja katsepõlde.

Keenias on küll turvalisem kui mitmes teises Aafrika riigis, kuid sealgi oli minu julgeoleku tagamine väga olulisel kohal. Teaduskeskuses hoolitsesid minu eest Mirjam ja Patrick. Mulle valitud öömaja asus imekaunis aias 14 km kaugusel. Igal hommikul ja õhtul sõidutati mind mööda teid, mida on raske kirjeldada – need olid enamasti katteta ja suurte kivimürakatega, mõnes kohas oli auke rohkem kui teed. Ümberringi jäid teeistandused, lillekasvatuse farmid ja tükk tühja maad kauni loodusega. Alati oli lisaks autojuhile kaasas ka üks-kaks saatjat. Kuna ei olnud turismihooaeg vaid vihmaperiood, olin ööbimispaigas ainus. Algul valisin endale toa aias väikeses ümmarguses majakeses, kuid teisel hommikul nägin seinal kämblasuurust ämblikku, lisaks tundsin end liiga üksinda. Siis viidi mind peamajja ning Mirjam käskis hotel-lipidajal kellegi naispersonali hulgast minu

toa kõrvale ööbima panna. Ilm oli üsna külm, nagu meie tänavune suvi. Mirjami soovil toodi mulle igal õhtul kuumaveekott teki alla. See oli küll mõnus!

Laupäeval tahtsid Mirjam ja Patrick mind Masai turule viia, kuid sel päeval ei olnud meie käsutuses instituudi autot. Teaduskeskuse töötaja Mawri oli nõus oma isikliku masinaga sõitma. Pealinnas oli aktiivne liiklus, paiguti oli õhu asemel vänge haisuga sinine suits. Masai turg asus kesklinnas, seal leidsime ka autole koha. Algul tuldi raha küsima, aga kui märgati mind kui kallist külalist, ei võetud parkimise eest tasu. Masai turu külastamine oli suur elamus – mind köitsid selle rahvakillu omanäolised käsitööd, eriti värvikirevad ehted. Tagasitee ei läinud ladusalt: auto esikumm vajus juba linna piires vahetamist ning paar kilomeetrit enne hotelli lagunes kahel korral masina esiosa. Seda kõike võtsid mu kaaslased kui vahvat seiklust, mis kõigile nalja tegi.

Seejärel lendasin Victoria järve lahesopis asuvasse Kisumusse, kus tervitas 26-kraadine soojus. Lennujaamast sõitsin taksoga ligi poolteist tundi Shiandasse. Seal ootas Mondo vabatahtlik Janika, kel on küllanaiste

abistamisel viie aasta kogemused: koos kohaliku aktivisti Estheriga olid nad ostnud õmblusmasinad, tikkimise ja kangale trükkimise seadmed, õpetanud kohalikud neid kasutama. Eestlaste ja Estheri abiga olid naistele loodud põllumajandusühistud. Külastasin kolmel päeval nelja ühistut. Inimesed olid armsad, sõbralikud ja igasugusest teabest väga huvitatud. Mina jagasin kirjutiste ja fotode abil teadmisi kartulitaimede paljundamisvõimalustest, haigusvaba seemnekartuli eelistest ja kartuli toiduks kasutamise erinevatest viisidest. Kohalikud tundsid huvi ka Eesti põllumajanduse ja elukorralduse vastu, soovisid teada, mida ja kuidas kasvatatakse, mida toiduks kasutatakse ning mida eelistavad toiduks mehed, naised ja lapsed.

Kasutades kohalikke vahendeid, õpetasin kartulit ja bataati varrepistikutega paljundama. Selle meetodi vastu tunti suurt huvi. Meil kasutatava kilerulli ja turbasubstraadi asemel saab Keenias kasutada plastmassist anumaid ja kohalikku mulda. Seal on eeldused kartuli istikutest kasvatamise konveieri loomiseks.

Inimesed olid toredad ja avameelsed. Neile tegi nalja, et kusagil on 1,3 miljoni elanikuga riik – Keenias on inimesi umbes 45 miljonit. Küsiti, mitu last mul on. Oh naeru ja nalja! Üks noor naine arvas, et kui peres on vaid 1–3 last, siis mees ei armasta naist ja tal on kindlasti kuskil teine perekond. Keenia peredes on lapsi palju, isegi 12–20.

Samas on vaesus suur ja lastel ei ole võimalik koolis käia, sest vanemad ei jõua koolitarbeid osta. Algharidus on küll tasuta, aga lapsele on vaja koolivormi, jalanõusid, koolikotti koos kõige sinna kuuluvaga. Shianda küla lastele on toeks Mondo, see organisatsioon aitab rohkem kui sajalt lapsel hariduse omandada. Selle eest ollakse väga tänulikud. Tänulikud ollakse iga abi eest ja nii sain kohtumiste lõpus kingituseks kanamune, puuvilju ja pähkleid. Pakuti ka lõunasööki: keedetud ube ja bataate, maa-pähkleid, kanamune. Joogiks oli inglispärane piimaga tee.

Külades liikumine oli omaette elamus. Mind saatis kohalik loomaarst, sõitsime mootorratastaksodega ja väikebussiga, mõnikord tuli pikk teekond jalgsi käia. Küla-keskus oli nagu sel maal ikka: teeservades hurtsikute rivid, kraavides solgivesi ja kõikjal rämps vedelemas. Kuid maamajade ümbrus oli väga puhas, hoonete sisemus samuti. Enne söömist toodi käte pesemiseks sooja vett, kaasa pandud puuvili pesti puhtaks. Nii ei jäänud ma kõhutõppe.

Olin külarahva silmis tõeline vaatamisväärsus, sest enamus kohalikke ei olnud nii vana inimest näinud. Minu vanust küsiti

Tagasitee Masai turult ei läinud just kõige ladusamalt: auto esikumm vajus juba linna piires vahetamist ja paar kilomeetrit enne hotelli lagunes kahel korral masina esiosa. Nii tuli Viivel koos Patrickuga auto kokku korjata.

Masai turu külastamine oli suur elamus – Viivet köitsid selle rahvakillu omanäolised käsitööd, eriti värvikirevad ehted. Mawri (vasakult), Viive ja Mirjam Masai turul. Ees paremal masai rahvusest müüja.

mitu korda ega tahtnud uskuda, mida ütlesin. Sealsete inimeste keskmine eluiga jääb alla 40 aasta.

Enne Keeniasse sõitu hoiatati mind tõsiselt. Kuid minult ei varastatud kordagi mitte midagi. Siiski tundsin sageli pisut kõhedust, sest olin peamiselt üksinda ja tundmatut oli igal sammul.

Midagi on minus muutunud – varem olin Aafrikast lugenud ja filme näinud, nüüd olen reaalsusega silmitsi seisnud. Mõtlen sageli Shianda küla inimestele, kes vaatasid mulle lootusrikkalt otsa ja küsisid nõu, kuidas oma elu paremaks muuta. Kuidagi peame leidma võimaluse nende kartulikasvatust arendada! Kindlasti anetan, et Mondo vabatahtlikud saaksid Keenia tagasihoidliku käitumisega õpihulilistele lastele koolitarbeid osta.

Keenia on huvitav ja mitmekesine suurte kontrastidega maa.

VIIVE ROSENBERG

Keenia lapsed teeistanduses

Saku Sportingu noored jalgpallurid teel tippu

Praegu valmistuvad kõik jalgpallurid ja tiimid tulevaks hooajaks, seetõttu on õige aeg möödunudust kokkuvõtteid teha.

Saku noormehed teel Eesti koondisesse

Eesti Jalgpalli Liit korraldab talenditreeninguid, need toimuvad teatud perioodil kord nädalas Tallinnas (kaks gruppi), Viljandis, Pärnus, Tartus, Ahtmes ja Haapsalus 14aastastele ehk vanusegrupile U14. Eesmärk on andekamad koos treenima panna, et mängijatest enne Eesti U15 koondise kokkupanemist parem ülevaade saada. Saku Sportingust osalesid möödunud hooajal talenditreeningutel Sten-Kristjan Roondi, Sander Lepik, Ralph Rupert Nigul, Hans-Gregor Õunapuu, Mark Matthias Kübarsepp, Silver Markus Suits ja Mathias Villemsoo.

Mathias Villemsoo käis U15 treeningkogunemistel ning esindas Eesti U15 II tiimi Eliitliigas. Saku Sportingu kasvandik Ralf-Sander Suvinõmm treenis hooaja vältel U17 koondisega. Teine kasvandik, Raimond Eino, tegi kaasa U18 treeningkogunemistel.

Kuigi kolmas kasvandik, Mark Anders Lepik, oleks võinud ka sel aastal esindada U17 koondist, mängis ta U19 koondises. Mark Anders esindas Eestit erinevates sõpruskohtumistes, Balti turniiril ning Euroopa meistrivõistluste (EM) valikturniiril. Kokku kogus ta eelmisel hooajal koondise eest 621 mänguminutit. EM valikturniiril oli Lepik

kõigis kolmes mängus põhikoosseisus.

Saku naisjalgpallurid Eesti eest

Naiste meistriliigas esindasid Eesti noortekoondise tiimi läbi hooaja 13 Saku Sportingu tüdrukut: Eliisabet Pedak, Katriin Saulus, Kristiina Mihhailova, Triin Satsi, Riin Satsi, Linette Listmann, Hanna-Lisa Kuslap, Katariina Vardja, Grete Daut, Sade Järvekülg, Anna Suzdalev, Paula Maria Mengel ja Annabel Jäär.

NU17 koondist esindasid UEFA NU17 sõprusturniiril, Balti turniiril ja EM valikturniiril Annabel Jäär ja Katriin Saulus (mõlemad kahel esimesel turniiril), Linette Listmann, Paula Maria Mengel, Triin Satsi ja Riin Satsi. Sõprusturniiril suudeti koguda üks võit, üks viik ja üks kaotus. Balti turniiril haarati kuld ning EM valikturniiril saadi kuhjaga kogemusi.

NU19 koondist esindasid Grete Daut, Eliisabet Pedak ja Hanna-Lisa Kuslap, mängides NU18 ja NU19 UEFA sõprusturniiridel, Balti turniiril (saavutati hõbe) ja EM valikturniiril. Tüdrukud said korralikult mänguaega ja andsid endast parima. Grete Daut oli täpne, lüües UEFA NU18 sõprusturniiril Makedoonia vastu värava. Hanna-Lisa Kuslap lõi värava Balti turniiril Läti ning EM valikturniiril valitseva Euroopa meistri Hollandi vastu.

Saku Sportingu kasvandikud Eesti tippklubides

Saku Sporting sai möödunud aastal 10aastaseks, klubi esimese treeninggrupi ehk 2000. aastal sündinud poisid on jõudnud ikka, kus laste jalgpallist saab miski, millega saab tugeva trenni ja hea tahtmise korral Eestis kõrgtasemel lausa karjääri teha.

Mark Anders Lepik tuli Tallinna FC Floraga oma debüüthooajal – olles alles 17aastane! – Eesti meistriks! Mark alustas treenimist ja mängimist duubelvõistkonnaga U21-ga. Ei läinud kaua, kui ta kutsuti esinduse trennidesse ning siis hakkasid ka mänguminutid tiksuma – hooaja jooksul kogunes neid 1436. Ta mängis kaasa 36 mängus ja lõi kokku 15 väravat: Premium liigas 3, esiliigas 6 ning karikavõistlustel 6. Soccerneti poolt valiti Mark parimate Premium liiga noorte hulka.

„18. märtsil 2017 sain oma esimesed minutid Premium liigas ja õnnestus ka värav lüüa. Pärast seda jäingi esinduse juurde ning suvel sain lepingu. Edaspidi on plaanis kõvasti trenni teha ning rohkem mänguaega teenida,“ rääkis Mark Anders Lepik

FC Flora ridades teeb tegusid ka **Ralf-Sander Suvinõmm**, kes möödunud hooaja alguses veel mõne mängu Saku Sportingu eest kaasa tegi. Ralf sai FC Flora eest platsile nii U17 Eliitliiga esiliigas, meeste teises liigas ning ka esiliigas. Mänguminutid kogunes hooaja jooksul 1688, kokku mängis ta 25 mängus ja lõi 5 väravat. Ralf tuli Floraga U17 Eliitliiga esiliiga võitjaks, seejuures oli ta vaid 15aastane!

Raimond Eino oli igati edukas hooaeg klubis FC Nõmme United, ta tuli oma tiimiga teise liiga Lõuna/Lääne piirkonna võitjaks. Kuigi liigavõitja karikamängus tuli tunnistada TJK Legion paremust penaltiseerias, on fakt, et hooaja jooksul lõi imelised 158 väravat ning endale lasti võrku ainult 18. Raimond alustas hooaega küll Tallinna Flora U21 tiimiga, kuid suvel jätkas juba tuttavas klubis, FC Nõmme Unitedis. Mänguminutid kogus Raimond hooaja jooksul 1999. Ta tegi kaasa 26 mängus ning lõi kokku 11 väravat – 2 Flora ja 9 Nõmme eest.

Neljandaks Saku Sportingu kasvandikuks, kes sellel hooajal kõrgemas liigas tegusid tegi, on **Carl Kalju**. Carl mängis terve hooaja Paide Linnameeskonna U21 tiimiga esiliiga B-s. Noormees sai kindlasti hea kogemuse, mängides esimest korda nii kõrgel tasemel. Carl tegi kaasa 27 kohtumist ja lõi 2 väravat, mänguminutid õnnestus noorukil koguda 1520.

HANNA-LISA KUSLAP

Saku Sportingu mängijad Balti turniiril: üleval vasakult Riin Satsi, Triin Satsi, Katriin Saulus, Annabel Jäär, all vasakult Linette Listmann, Grete Daut, Paula Maria Mengel, Eliisabet Pedak, Hanna-Lisa Kuslap. Foto: Hanna-Lisa Kuslap

Saku Jäähoki Klubi tegemised 15. juubeliaastal

Sel aastal on Eesti Vabariigi 100. juubeliaasta, MTÜ-l Saku Jäähoki Klubi on pida tagasihoidlikum 15. sünnipäev. Üritused selle tähistamiseks oleme planeerinud käesoleva aasta sügisperioodi.

2017/2018. hooaja tegemistest

Kõige rohkem torkab vallaelanikele silma tegevus Saku jääväljakul, millele koos Lions klubiga aluse panime ja seda juba enne jäähokiklubi loomist. Talviste külmakraadide saabumisel on Saku Spordikeskuse, Saku Vallavalitsuse, Saku Petangiklubi ning meie tublide toetajate ja klubiliikmetest vabatahtlike koostöös rajatud ja töös hoiatud valgustatud ja poortidega varustatud jääväljak.

Alanud aasta 2. nädalast on valitsenud külmakraadid ja nii on piirkonna järved-tiigid kattunud peegelsileda paksu jääga. Nädalavahetusel võis vaadata Facebook'is kohalike spordiaktivistide rõõmsaid postitusi päikselisel järvejääl uisutamistest. Meie saime korduvalt kastes väljaku rekordkiirusega valatud ja juba neljandal päeval avasime küll kohati krobrelisel jääll uisulaenutuse. Paari päeva pärast oli jää kvaliteet täitsa hea. Nagu eelmisel hooajal, oleme ka sel talvel eraldanud jäähoki mängijad uisutajatest väljakut poolitava erksavärvilise jämeda köie abil. Eelmisel aastal ostime uiske juurde ning mitmeid paare saime lahketelt annetajatelt. Nüüd on meil olemas peaaegu kõik suurused ilu- ja jäähokiuiske. Hokimängijad saavad kiivreid, hokikeppe ja litreid tasuta laenutada. Soojakus saab ümber riietuda ja puhkepausidel külma ilma korral nina soojeendada.

Klubi tiimid võistlustules

Et talveilmad on väljäljakul harjutamiseks heitlikud ning mõnel viimasel aastal on jagunud seda rõõmu vaid kuuks või paariks, oleme juba klubi loomisest oma treeningute läbiviimiseks rentinud jääaegu Rocca al Mare ja Jeti jäähallides.

Sel talvel osalevad klubi kaks täiskasvanute meeskonda koos ülejäänud Harjumaa ja Tallinna tiimidega Harrastus Hoki Liigas (www.hhl.ee). Tiim Saku ON ICE I osaleb I tugevusgrupis, olles praegusel hetkel

Lastegrupi poisid Škoda jäähallis. Fotod: erakogu

liidrikohal. Samal positsioonil asub ka III-s tugevusgrupis võistlev duubelmeeskond Saku ON ICE II. Treeningud on tänavu ŠKODA jäähallis kolm korda nädalas, lisaks toimuvad vastameeskonna treeningaegadel liigamängud. Märtsi esimesel nädalavahetusel esindame Harjumaad Eesti Maaspordi Liidu Jõud talvistel meistrivõistlustel, kus eelmisel hooajal tulime medalile. Sel hooajal on eemärgiks seatud vähemalt hõbedased, hea õnne korral ka kuldsed medalid.

Laste treeningud

Eelmisel hooajal käivitunud 5-8aastaste laste jäähokitreeningud on edukalt jätkunud ka sel aastal. Lapsi treenivad vabatahtlikena oma klubi täiskasvanud mängumehed

kogenud mängija ja treeneri Kaupo Kaljuste juhendamisel. Kokku on haaratud 55 last Harjumaalt ja Tallinnast, neist viis on Saku vallast. Treeningud toimuvad kaks korda nädalas laupäeviti ja pühapäeviti Škoda jäähallis. Soovijad võivad osa võtta ka Pantrite klubi lastegrupi treeningutest kolmapäeviti samas jäähallis.

Löö kaasa!

Kutsun kõiki huvilisi meie klubi tegemisega liituma. Minuga võib ühendust võtta telefonil 505 4832 või kirjutada e-posti aadressile info@sakuhoki.ee. Saku jääväljaku tegemisi saab jälgida FB-grupis Saku Jääväljak ja Saku Spordikeskuse kodulehel. Jääväljakul näeme!

PEETER LEIDMAA

Valimisliidu Kodu noorsportlase stipendium

1. Noorsportlase stipendiumi (edaspidi stipendium) antakse välja eesmärgiga tunnustada ja toetada Saku valla noorte osalemist spordis.
2. Stipendiumi summa on aastas kuni 3000 eurot, mis võib jaguneda mitme stipendiaadi vahel ja mis makstakse välja kord kuus.
3. Stipendiumi eesmärk on innustada noori spordis osalema ning toetada neid spordis seatud eesmärkide saavutamisel.
4. Stipendiumile saavad kandideerida Saku vallas elavad kuni 18-aastased noored, kes osalevad aktiivselt spordis ja õpivad mõnes Saku valla koolis.
5. Stipendiumi taotlemiseks peab taotleja esitama:
  - kirjaliku avalduse, mis sisaldab isikuandmeid, lühelulugu ja motivatsioonikirja;

- hooldusõigusliku isiku nõusoleku stipendiumi taotlemiseks;
  - vähemalt ühe soovituskirja treenerilt, juhendajalt või spordiklubilt;
  - kinnituse, et õppetulemused on korras.
6. Stipendiumi taotlus tuleb esitada 1. märtsiks e-posti aadressile kalle@neti.ee.
  7. Otsuse stipendiumi määramise kohta teeb hindamiskomisjon koosseisus Lemmi Oro, Kalle Pungas, Kairi Zaletajev ja Merike Sisask.
  8. Stipendiumi saajatega võetakse isiklikult ühendust hiljemalt 10. märtsil.
  9. Stipendiumi võib määrata ühele noorsportlasele vaid ühe korra.
  10. Kui noorsportlane loobub spordis osalemisest, on stipendiumi määrajal õigus lõpetada stipendiumi maksmine.

Jäätmekogumisest Saku elaniku pilguga

Pole vist jäänud ühtegi täiskasvanud inimest, kes ei mõista jäätmete taaskasutamise ehk utiliseerimise vajadust. Meie sajandil on sellega seostatavad probleemid muutunud globaalselt väga aktuaalseks ja vajadus selles valdkonnas senisest rohkemat ära teha on iseenesestmõistetav.

Seni on meil kodude juures ja läheduses jäätmete äraandmine seotud nende jaotamisega tarbija poolt viieks: paber, klaas, biojäätmekogumiskastid, mis lähevad utiliseerimisele ja lisaks kõige suurem osa - nn olmejäätmekogumiskastid, mis lähevad põletamise läbi osalisele utiliseerimisele. Viimaste juures ongi ilmselt võimalik senisest paremat utiliseerimise protsenti saavutada. Muudest jäätmetest, nagu metall, elektroonika, ehitusjäätmekogumiskastid, mööbel jm, on vabanemine seni veel tülilikam. Kes näiteks võtaks meelsasti

ette autosõidu (või -tellimise) Pääsküla jäätmejaama?

Möödunud aasta Saku Sõnumite detsembrinumbris on eraldi käsitletud utiliseeritavate pakendijäätmete kogumise probleeme, mis aga tekitab hulgaliselt küsimusi. Kõigepealt hakkab silma, et hoolimata algsest õilsast eesmärgipüstitusest ei lähtu jäätmekoguja seisukohad üldse utiliseerimise ehk jäätme kui sekundaarse toorme kasutamisest eesmärgiga vähendada olmeprügi läbi potentsiaalse toorme taaskasutamise. Selle asemel, et lähtuda utiliseeritavatest „maas vedelevatest“ materjalidest, on siin esikohal vaid pakendi kui kaubanduse spetsiifilise toote kokkuvedu. Kõlbavat vaid kaubanduse pakendid „kas lahtiselt või läbipaistvatesse kilekottidesse pakitud“. Tekib kohe küsimus, kuidas vastavad tootmisliinid eristavad kaubana ostetud

plastmassi pakendina ostetust? Kui küsimus on mõõtuks, siis võiks ju tarbija mainitud pesukausi vastavalt tükeldada, kuigi see vajadus pole usutav: on ju pakendeid ka nt klaasivedeliku kanistritena. Ja kas te kujutate ette, et läbipaistev kott, mis sisaldab läbisegi polüetüleenkilet, tsellofaani, kiletatud pappi, kartongi, alumiinium- ja raudplekkpurke, on eelneva sorteerimisega tootmisliinile suunatud, aga musta kilesse pakitud mitte?

Kui naabrite juures kogetut meenutada, siis Rootsis on kogumiskastid jagatud just materjali järgi, nt „plastik“, „värviline klaas“, „valge klaas“ jm, kusjuures viimati mainitud on peale pudeliava ka pilu tahvelklaasi panemiseks, sest need ju lähevad samasse sulatusahju. Meil aga tahvelklaasile otsi kohta kaugemal!

Uusaasta uudis meie pakendikogumise kastide juures on,

Saku jäätmepunkt. Foto: SS

et kaas pole avatav, pakendid tuleb ükskhaaval läbi ahtakese ümmarguse ava sisse panna, surudes samas nt tordikarbid jms kokku, mille juures spetsiaalsed plathambad iga kord su käest torkides kinni võtavad. Milleks need viimased on ava ääristama mõeldud, seda minu mõistus ei võta, igal juhul vihmavee sisesadamist nad ei takista.

On ilmne, et jäätmekogumise süsteem tuleb edaspidi rohkem näoga tarbija poole pöörata.

AIN AINSAAR

Vastab Saku Vallavalitsuse keskkonnakaitse inspektor Kerli Laur

Esiteks täpsustan, et elektroonikat saab ka Saku jäätmepunkti üle anda ning suurjäätmetele saab järgi tellida Ekovir OÜ, kes viib need tasuta ära lausa maja eest. Pääskülla sõitma ei pea.

Põhimõte, miks avalikku pakendikonteinerisse võib panna vaid pakendid ja mitte tükeldatud pesukaussi, ei sõltugi niivõrd materjalist või sellest, kuidas tootmisliin materjale eristab, vaid sellest, et pakendijäätmetele on kehtestatud tootjavastutus – põhimõte on, et saastaja maksab. See tähendab, et jäätmetekitaja ehk pakendiettevõtte katab pakendijäätmete käitlusega tekitatud kulud. Pakendiettevõtte on see, kes pakendab kaupa ja müüb selle Eesti turul. Ostja ei saa valida, kas osta kaupa pakendiga või ilma – enamasti müüakse tooteid pakendatud kujul. Seetõttu kohustab pakendiseadus pakendiettevõtet lõppkasutajalt

ehk elanikkonnalt pakendi tasuta tagasi võtma. Pakendiettevõtte on liitunud taaskasutusorganisatsioonidega, kes nende nimel pakendid kokku korjavad. Neid organisatsioone on hetkel kolm: Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO), Eesti Pakendiringlus OÜ ja MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO). Neid kolme taaskasutusorganisatsiooni teavdki elanikud avalike kogumispunktide haldajana või kollase pakendikoti teenuse pakkujana, sest nemad korjavad pakendiettevõtete nimel pakendid elanikkonnalt tasuta tagasi. Seega ei olegi probleem materjalis, vaid selles, et pesukausile ei ole kehtestatud tootjavastutuse põhimõtet, aga plastikust pakendile on. Pesukausi utiliseerimise kulud peab katma kausi omanik, pakendi puhul on see kohustus pakendiettevõtjal. Seetõttu tohib pakendimahutisse panna vaid pakendeid ja mitte kogu

kodumajapidamises tekkinud olmeprügi.

Läbipaistmatus kilekotis olevate jäätmete liik ei ole visuaalselt määratav. Autojuht saab lahtiste või läbipaistvas kilekotis jäätmete sobivuse visuaalselt määrata, läbipaistmatu kilekoti sisu määramiseks tuleks kott lahti teha. Autojuht seda teha ei saa. Mis juhtub, kui autojuht valab pakendimahuti sisuks olevad mustades kilekottides jäätmed pressautosse, aga prügikottides on hoopis kasutatud mähkmed? Autojuht ju läbi musta kilekoti ei näe ja rikub seega autokastitäre pakendeid. Või kui kott jääb terveks ning satub sorteerimisliinile, siis määrab terve sorteerimisliini. Mustade prügikottidega täidetud pakendimahuti, mille sisus autojuht kindel ei ole, ta autokasti ei vala – nii säästab ta juba kokku kogutud puhast pakendimaterjali. Mustad kilekotid lähevad segaolmesse,

sorteerimisse need ei jõua.

Jäätmemahutite kaaned pandi lukku sellepärast, et mõned inimesed panevad pakendimahutisse oma segaolme või on mahuti ääreni täidetud läbipaistmatute kilekottidega, mille sisus ei saa autojuht kindel olla. See, mis kujuga ja millised on pakendimahutid, sõltub ettevõttest. Saku vallas on erinevatel taaskasutusorganisatsioonidel väga erinevad pakendimahutid ning kui Teile ei sobi see „plasthammastega“, siis kindlasti on lähiumbruses ka teistsuguse avausega kogumismahuteid. Eramajale on võimalik tellida kollase pakendikoti teenus ning kortermajale isiklik pakendimahuti (www.tvo.ee).

Jäätmekogumise süsteem on näoga tarbija poole, aga paljud elanikud ei oska siiani jäätmeid sorteerida ning sellest tulevad ka suured arusaamatused.

